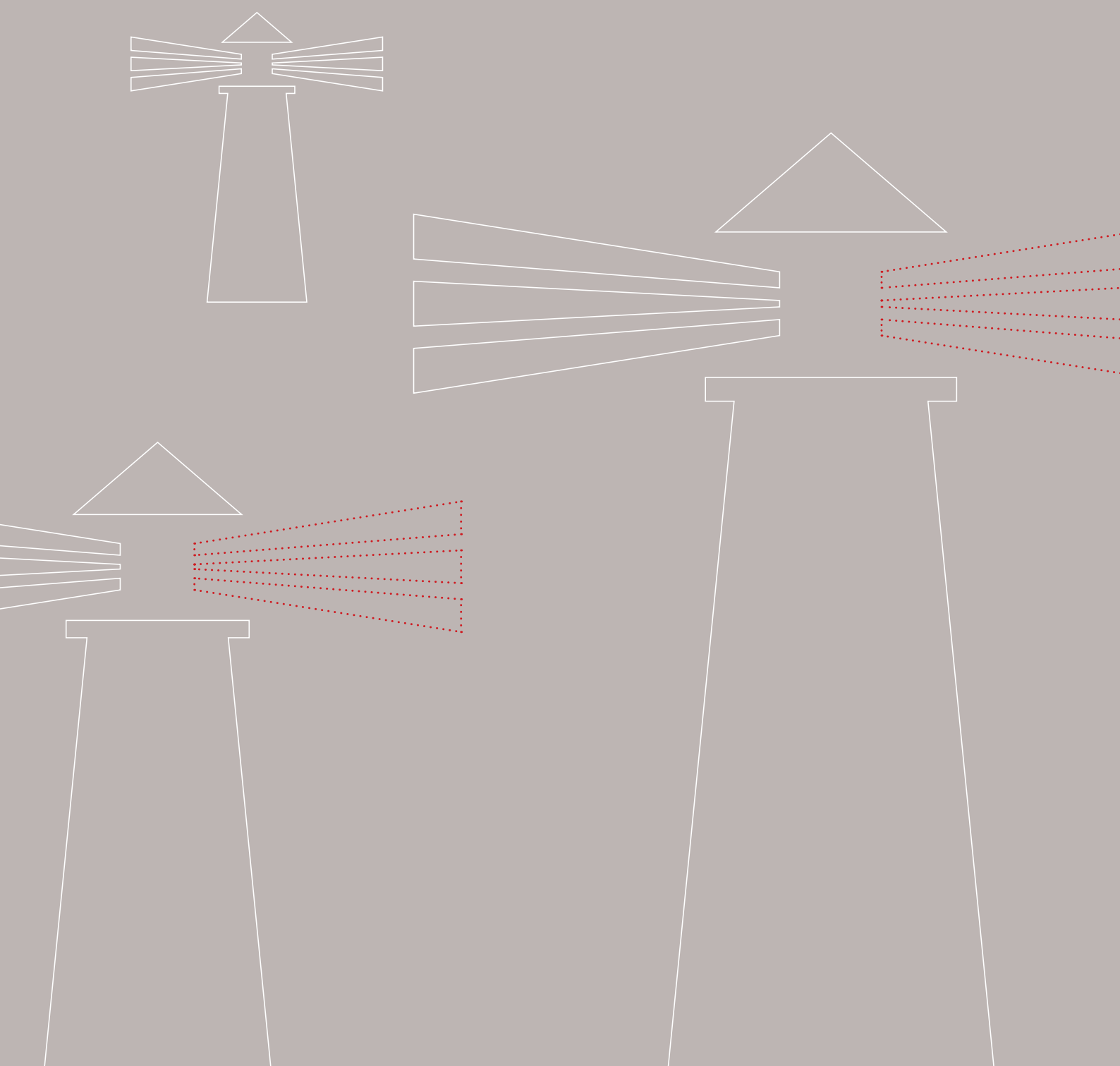


Bedre liv og flere hænder gennem uddannelse

LO's uddannelsespolitiske pejlemærker





Bedre liv og flere hænder gennem uddannelse

Udgives af: LO, Landsorganisationen i Danmark

LO-varenr.: 4246

ISBN trykt: 978-87-773-5165-5

ISBN elektronisk: 978-87-773-5167-9

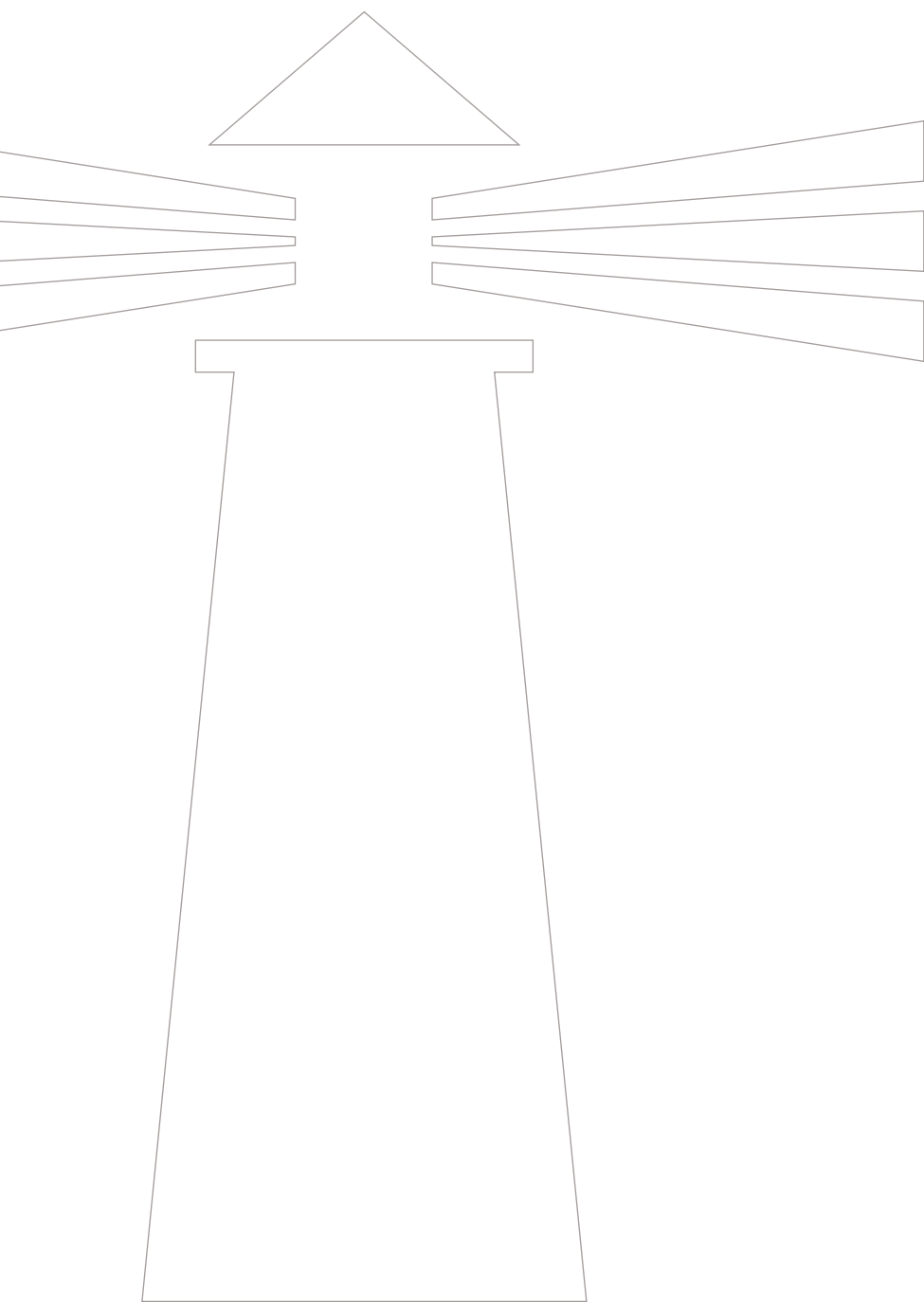
Layout: Pia Seidler

Tryk: Rosenberg Bogtryk

Oktober 2011

Indhold

5	FORORD: LO's uddannelsespolitiske pejlemærker
7	KAPITEL I: LO's perspektiver for ungdomsuddannelserne
8	Indledning
9	Alle unge skal kunne udfolde deres potentialer i samfundslivet og på arbejdsmarkedet
10	Alle unge skal have mindst tre års uddannelse efter grundskolen
11	Udfordringer og dilemmaer i ungdomsuddannelsessystemet i dag
14	LO's perspektiver for ungdomsuddannelserne
19	Opsamling
21	KAPITEL II: LO's perspektiver for erhvervsuddannelserne i Danmark
22	Indledning
25	Dilemmaer og problemer i de nuværende erhvervsuddannelser
31	Erhvervsrettet og praksisbaseret pædagogik
32	Opgaver/økonomi
33	LO's perspektiver
35	Erhvervsuddannelserne i det samlede uddannelsessystem
39	KAPITEL III: Perspektivoplæg om erhvervsakademi- og erhvervsbacheloruddannelserne
40	De erhvervsrettede, videregående uddannelser i et vækst- og velfærdsperspektiv
43	Erhvervsakademi- og erhvervsbacheloruddannelser
45	Efter- og videreuddannelser
47	Institutionsstruktur
48	Styringen af uddannelserne og institutionerne
51	KAPITEL IV: Perspektiver for og forslag til den fremtidige indsats for Livslang Læring
52	Indledning
53	Arbejdskraft og kompetencebehov i Danmark
54	Uddannelsespolitik med fokus på Livslang Læring
57	Tre strenge i et samlet uddannelsespolitisk program for Livslang Læring
60	Styringsstruktur og rammer – herunder partsstyrets gennemslagskraft
62	Rammer og vilkår under de tre strenge i programmet for Livslang Læring



LO's uddannelsespolitiske pejlemærker



Uddannelse er en afgørende faktor for Danmarks fremtid. Både for den enkelte og for samfundets udvikling. Gang på gang viser undersøgelser, at de unge, som ikke får en uddannelse, får det sværere gennem livet i form af højere arbejdsløshed, flere sygedage og kortere levetid. Livet er bare bedre for den enkelte, når vi har et arbejde, er aktive i samfundet og trives i hverdagen. I LO mener vi, at alle skal sikres mulighed for at udfolde deres potentialer i samfundslivet og på arbejdsmarkedet.

Men også for samfundet er uddannelse en gevinst. Der vil i fremtiden være langt færre job, som kan varetages af ufaglærte. Til gengæld vil der være efterspørgsel efter flere med en erhvervsuddannelse og særligt en videregående uddannelse. Det er derfor også helt forkert, at der i dag er unge, som ikke kan gennemføre deres uddannelse på grund af manglende praktikplads, og det er helt skævt, at der ikke findes et samlet udbud af erhvervsrettede videregående uddannelser.

Uddannelse er ikke noget, vi som samfund skal være nærige med! I LO ønsker vi, at der skal etableres en reel uddannelsesgaranti i erhvervsuddannelserne, samt at erhvervsakademierne og erhvervsbacheloruddannelserne skal udvikles til at være attraktive tilbud til unge med såvel en erhvervsfaglig som en gymnasial uddannelse.

Parallelt med et krav om øgede kompetencer, peger mange indikatorer i retning af, at vi om nogle år vil mangle arbejdskraft. Det er derfor ikke alene vigtigt, at flere får en uddannelse, men også, at flere får en uddannelse så tidligt i livet som muligt. I LO mener vi, at alle unge skal have mindst tre års uddannelse efter grundskolen.

Arbejdsmarkedet er dog dynamisk og udvikler sig hele tiden. Nye teknologier, nye pædagogikker, nye arbejdsformer og nye forståelser kommer hele tiden til.

Det er derfor vigtigt, at vi som mennesker har mulighed for at lære hele livet igennem, også kaldet Livslang Læring. Det er først og fremmest til gavn for os selv, men også til gavn for samfundet.

I LO ønsker vi tre stærke strenge i voksen- og efteruddannelsessystemet; Der skal sættes på opkvalificering af ufaglærte til faglært niveau. Mulighederne for, at faglærte samt personer med én type videregående uddannelse kan uddanne sig til et nyt videregående niveau, skal øges. Ligesom efteruddannelsestilbud, der fortsat styrker rekvalificering, ajourføring og specialisering skal videreudvikles.

I denne publikation har vi fra LO's side samlet fire perspektivoplæg, som er udarbejdet i 2011 i regi af LO's Uddannelsespolitiske Udvalg. De fire oplæg indeholder LO's pejlemærker vedrørende henholdsvis ungdomsuddannelserne bredt set, erhvervsuddannelserne, erhvervsakademierne og voksen- og efteruddannelse. De fire perspektivoplæg – kapitel 1, 2, 3 og 4 – er skrevet som selvstændige oplæg, men kan naturligvis også læses i sammenhæng. Gentagelser kan dog forekomme på tværs af de fire oplæg.

God læselyst!

Ejner K. Holst
Uddannelsesansvarlig, LO.

ੳ ੲ ੳ ੲ

ੲ ੳ ੳ ੲ ੲ ੳ

ੲ ੳ ੳ ੲ ੳ ੲ

ੳ ੳ ੳ ੳ

LO's perspektiver for ungdomsuddannelserne

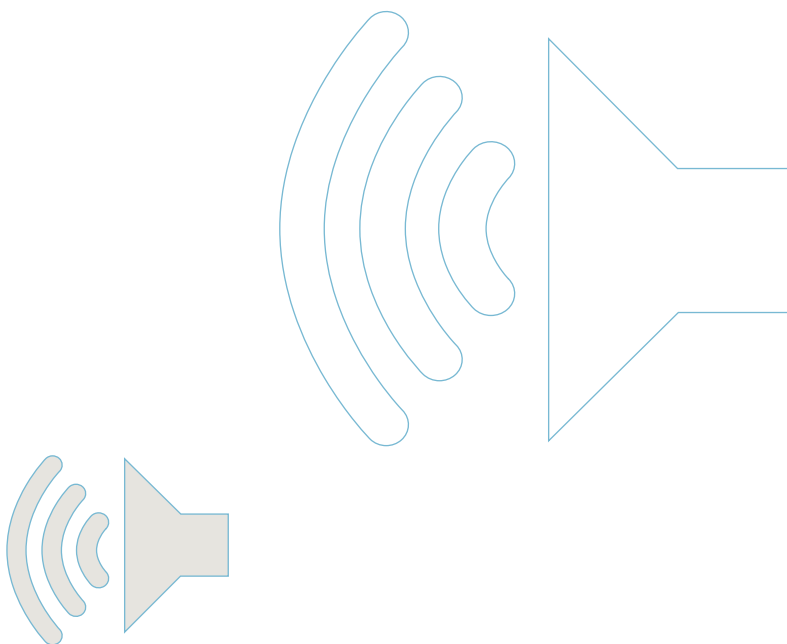
- 8 Indledning
- 9 Alle unge skal kunne udfolde deres potentialer i samfundslivet og på arbejdsmarkedet
- 10 Alle unge skal have mindst tre års uddannelse efter grundskolen
- 11 Udfordringer og dilemmaer i ungdomsuddannelsessystemet i dag
- 14 LO's perspektiver for ungdomsuddannelserne
- 19 Opsamling

Indledning

Nærværende papir er ét ud af fire papirer, som samlet tegner de mål, udfordringer og perspektiver, som LO ser for uddannelsesområdet. Hvor de andre papirer har fokus på henholdsvis voksen- og efteruddannelse, erhvervsakademier og de erhvervsrettede videregående uddannelser samt erhvervsuddannelserne, er fokus i dette papir rettet mod de uddannelsesmæssige problemer, de unge står overfor samt de udfordringer det stiller det danske samfund overfor. Fokus er således på de 15 til 18-årige, de muligheder som vi giver dem, og de krav som vi stiller til dem.

Papiret indeholder LO's perspektiver i relation til ungdomsuddannelserne og rammerne for de uddannelsesvalg, som de unge træffer i dag. Hovedelementerne i papiret er, at:

- Det skal sikres, at alle unge får mindst 3 års uddannelse efter grundskolen.
- Erhvervsuddannelserne og gymnasiet fortsat bør være de to hovedspor.
- Der skal etableres et fleksibelt uddannelses-tilbud, som kan være et tilbud til de unge, der ikke umiddelbart syntes, at de nuværende ungdomsuddannelser imødekommer deres ønsker og behov.



Alle unge skal kunne udfolde deres potentialer i samfundslivet og på arbejdsmarkedet

Alle ved i dag, at uddannelse er en helt afgørende faktor for at skabe lighed i samfundet, både hvad angår beskæftigelsesmuligheder, demokratisk deltagelse i det samfundsmæssige liv og livsmuligheder i bredeste forstand, dvs. sundhed og velfærd. Samtidig er det efterhånden også kendt viden, at fremtidens arbejdsmarked vil efterspørge langt færre uden uddannelse og langt flere med faglige og videregående uddannelser.

Uddannelse er således en forudsætning for at skabe lige muligheder for alle. Uddannelse er en forudsætning for at sikre, at den enkelte kan bidrage til vækst og velfærd. Uddannelse er en forudsætning for at have en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet og et godt arbejdsliv. Alt i alt er uddannelse en afgørende faktor for, at hvert enkelt menneske kan få et helt, aktivt og rigt liv.

Ungdomsuddannelserne skal således bidrage til fire overordnede målsætninger:

- At alle har forudsætninger for at bidrage demokratisk: Knap 20 pct. af de unge i dag får ikke en uddannelse, hvilket er en kæmpe udfordring. For det første fordi samfundet på alle områder stadig bliver mere kompliceret, og vi derved forudsætter et større beredskab og bredere kompetencer hos den enkelte. Både i forhold til at deltage i udvikling af arbejdspladsen og i forhold til at deltage bredt i samfundslivet. For det andet er der en risiko for, at de sociale skel øges, idet der på den ene side stadigvæk er en stor gruppe, der slet ingen uddannelse får efter folkeskolen, og der på den anden side stadig bliver flere, der ikke alene får en gymnasial uddannelse, men også en videregående uddannelse. Det er en forudsætning for at sikre og videreudvikle vores demokrati, at denne kløft mindskes, og at alle sikres et højere grundlæggende videns- og kompetenceniveau.
- At alle sikres "et godt liv": En gennemført ungdomsuddannelse er en vigtig faktor i relation til, om det enkelte menneske senere får et godt liv. Ungdomsuddannelserne er med til at give den enkelte en bred ballast til at deltage

i alle dele af samfundslivet, ligesom statistikkerne viser, at personer med en ungdomsuddannelse har færre sygedage, et længere liv, etc.

- At skabe grundlag for den enkeltes stabile tilknytning til arbejdsmarkedet og et godt arbejdsliv: Alle prognoser for det fremtidige arbejdsmarked viser, at der bliver øget efterspørgsel efter uddannet arbejdskraft og mindre efterspørgsel efter ufaglærte. Stadig flere jobs på alle niveauer stiller øgede krav om gode almene kvalifikationer – dvs. at kunne læse, regne mv. – men også at kunne samarbejde, forstå andres baggrund osv. Samtidig viser al erfaring, at uddannelse er en nøgle til at få en stabil og god tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er derfor en målsætning, at ungdomsuddannelserne sikrer, at de unge får en udviklende og stabil tilknytning til arbejdsmarkedet.
- At skabe forudsætninger for fremtidig vækst og velfærd: De samfundsmæssige ressourcer er knappe, hvorfor brugen af dem bør være effektiv og prioriteret. Det er derfor også afgørende, at ungdomsuddannelserne bidrager til en optimal udnyttelse af ressourcerne, både i relation til de unges interesser og samfundets langsigtede behov. Samtidig viser erfaringen, at personer med en ungdomsuddannelse har nemmere ved at bidrage til vækst og velfærd, end personer, som ingen uddannelse har.

Ungdomsuddannelse er vigtig, fordi det er en afgørende forudsætning for at nå de målsætninger, som LO har for at skabe mangfoldige og lige muligheder for det enkelte menneske og for samfundets udvikling.

Alle unge skal have mindst tre års uddannelse efter grundskolen

Med udgangspunkt i, at alle unge skal have ret til at udfolde deres potentialer i samfundslivet og på arbejdsmarkedet, er det LO's opfattelse, at alle unge i Danmark skal have garanti for at gennemføre minimum enten en gymnasial uddannelse, en fuld og hel erhvervsuddannelse eller mindst tre års uddannelse ovenpå grundskolen. Det er vores opfattelse, at dette i fremtiden vil være et minimum for at klare sig både på arbejdsmarkedet og som samfundsborger. Det vil ligeledes være et afgørende skridt i retning af at kunne realisere 95 pct. af målsætningen. At nå disse mål betyder, at der må stilles krav både til samfundet og til den enkelte unge.

Det kræver først og fremmest, at der etableres reel uddannelsesgaranti for alle unge og at både offentlige og private arbejdsgivere påtager sig deres ansvar for at deltage i uddannelsen af unge mennesker.

Hvis mindst tre års uddannelse efter grundskolen skal bringe os nærmere de opstillede målsætninger, skal en reel uddannelsesgaranti indføres på en måde, der målbevidst sigter mod at overvinde de sociale barrierer, der i dag betyder, at det især er de unge fra de socialt svageste hjem, der fravælger uddannelse. En række undersøgelser peger på, at det fortrinsvis er unge fra mere privilegerede hjem, der drager fordel af løse rammer og "frie" valg.

LO mener på den baggrund, at det skal overvejes om en uddannelsespligt – indtil man er fyldt 18 år, kombineret med etableringen af en reel uddannelsesgaranti og tilbud, der tager udgangspunkt i de unges behov – kan bidrage til og tydeliggøre, at samfundet både stiller krav om og giver mulighed for, at unge i fremtiden uddanner sig ud over grundskolen.

Det betyder ikke, at alle skal igennem de samme tre års uddannelse. Unge har forskellige måder at lære på, forskellige evner og forudsætninger og forskellige ønsker og krav til tilværelsen. Man kan lære både ved at indgå i en formaliseret uddannelse og ved at deltage i arbejdslivet eller andre aktiviteter. Derfor skal arbejdsgiverne, både

offentlige og private, have en forpligtigelse til at sikre, at alle unge under 25 år uden en ungdomsuddannelse, de har ansat, har en uddannelsesplan. Det er nødvendigt at få lukket den dør, igennem hvilken, der strømmer unge mennesker ud på arbejdsmarkedet uden de erhvervskompetencer, der kan sikre dem en plads på fremtidens arbejdsmarked.

At alle unge skal have mindst 3 års uddannelse efter grundskolen betyder derfor:

- At alle unge under 18 år skal være i uddannelse eller, hvis de er i arbejde, skal dette være et led i den uddannelsesplan, der allerede i dag skal aftales med UU-centret og knyttes til et krav om et uddannelsesperspektiv i arbejdet.
- At alle har ret til minimum enten en fuld erhvervsuddannelse, en gymnasial uddannelse eller mindst tre års uddannelse efter grundskolen.
- At ungdomsuddannelserne som helhed skal gennemtænkes indholdsmæssigt og pædagogisk, så de fremover bedre evner at dække behovene også hos de unge, der i dag falder ud af systemet.
- At samfundet forpligtes til at stille meningsfulde uddannelsesmuligheder til rådighed for de unge.

Det er vigtigt at understrege, at mindst tre års uddannelse til alle efter grundskolen ikke sætter en overliggende ramme for uddannelsernes eller for uddannelsesgarantiens længde. Det er LO's grundlæggende opfattelse, at der samfundsmæssigt skal sikres rammer for, at alle kan uddanne sig så langt som deres evner og lyst rækker.

Udfordringer og dilemmaer i ungdomsuddannelsessystemet i dag

LO's overordnede svar på fremtidens udfordringer er, at alle unge får mindst tre års uddannelse efter grundskolen. Under dette svar gemmer sig dog en række udfordringer og dilemmaer, der relaterer sig til de indbyrdes forhold imellem ungdomsuddannelserne, og som kræver, at der sker ændringer i uddannelsessystemet, så det bliver attraktivt og realistisk for de unge at vælge og at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Det er udfordringer, hvor der i dag er barrierer for de unge i forhold til at kunne vælge en ungdomsuddannelse, der passer til deres motivation og ønsker til fremtiden. Og det er udfordringer i forhold til, at alle unge skal kunne gennemføre en uddannelse, der passer til deres evner og ønsker.

EN GRUPPE UDEN UDDANNELSE

Vi er i dag tæt på, at 95 pct. af en ungdomsårgang starter på – eller i hvert fald tilmelder sig – en ungdomsuddannelse efter folkeskolen. Men alt for mange møder enten ikke op eller falder fra denne uddannelse og kommer ikke i gang igen. Der er derfor en meget stor gruppe af unge, som ikke får en ungdomsuddannelse.

Danmark bevæger sig derfor alt for langsomt frem mod målsætningen om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal gennemføre en ungdomsuddannelse. Men værre endnu. Alt for mange unge hindres i at få den uddannelse de ønsker, eller kan ikke finde tilbud, der passer til dem. Resultatet er, at de ikke får en ungdomsuddannelse, mens de faktisk stadig er unge. Blandt de 20 til 24-årige er det ca. 35 pct., der ikke har fået en uddannelse efter grundskolen.

DILEMMA: Hvordan sikrer vi tilbud, muligheder og rammer, som gør det mere attraktivt for unge mennesker tidligere at påbegynde og gennemføre en ungdomsuddannelse? Og hvordan kan ungdomsuddannelsessystemet understøtte dette?

En helt afgørende årsag til, at en stor gruppe af unge falder fra deres ungdomsuddannelse er,

at manglen på praktikpladser presser tusinder af unge ud af erhvervsuddannelserne. Mange tusinder står registreret i praktikpladskøen, mens andre tusinder helt har opgivet eller er usynlige, fordi de er blevet afvist på en adgangsbegrænset uddannelse, som fx social- og sundhedsuddannelsen. Der er ligeledes meget store geografiske forskelle på adgangen til uddannelse. Der er også store forskelle i unge mænds og kvinders adfærd og motivation i forhold til at uddanne sig efter grundskolen, ligesom etniske og sociale forhold også skaber ulige adgang til mulighederne i uddannelsessystemet.

DILEMMA: Hvordan sikres der lige forudsætninger for alle til at kunne vælge, og til at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse?

Samtidig ses der et stigende frafald på gymnasierne, hvilket skyldes det stigende antal unge, der vælger de gymnasiale uddannelser. Nogle af disse unge søger over i erhvervsuddannelserne, mens andre tager tilfældige job eller lignende.

UAFKLAREDE UNGE

For mange 15 til 16-årige er arbejdsmarkedet og voksenlivet meget langt væk. Mange er efter grundskolen ikke tilstrækkelig afklarede eller modne til at tage det meget klare fremtidsvalg, som en af de ca. 110 erhvervsuddannelser med deres klare arbejdsmarkedsorientering repræsenterer.

Meget tyder på, at mange i stedet for at gennemføre en ungdomsuddannelse finder forskellige veje til at udskyde valget af uddannelse. Mange unge vælger at tage 10. klasse. Gymnasierne oplever, at der er en betydelig gruppe unge, der begynder, uden at være særligt motiveret for uddannelsen eller have et billede af, hvad studentereksamen skal bruges til. Undersøgelser dokumenterer, at en del begynder på "handelskolen", dvs. HG, uden at ville have en merkantil uddannelse. Andre begynder halvhjertet på et af de øvrige EUD-grundforløb, men falder relativt hurtigt fra.

At følge disse veje til at udskyde uddannelsesvalget giver måske umiddelbart mening for den enkelte unge, men har ofte både personlige omkostninger i form af nederlagsoplevelser og er samfundsmæssigt uhensigtsmæssige.

Der er behov for at hjælpe disse unge til mere afklarede valg og imødekomme deres behov for at undersøge deres egne evner og muligheder.

DILEMMA: Hvordan sikrer vi, at der på den ene side er plads til de unges tvivl, ønske om at prøve forskellige ting af og behov for at udskyde deres valg, og på den anden side at der ikke bruges unødvendige ressourcer og tid på dobbelt ungdomsuddannelse?

Samtidig har arbejdsmarkedet ændret sig, så der til stadighed stilles øgede krav om modenhed, selvstændighed og ansvarlighed. Det betyder, at unge, der lige har forladt grundskolen, ofte har svært ved at finde andet end job, der er meget simple og rutineprægede og uden uddannelsesperspektiv. Der er ligeledes meget, der tyder på, at de taber i konkurrencen om praktikpladser til ældre unge, ikke mindst de, der har taget yderligere uddannelse. Kravene på arbejdsmarkedet er på mange måder større end de krav, der stilles til de unge, der vælger at blive i uddannelsessystemet. Derfor vælger mange i disse år fx at søge ind i gymnasiet. Men gymnasiet er ofte ikke et godt alternativ for denne gruppe, da de høje boglige krav og traditionelle skoleformer passer dårligt til deres behov.

DILEMMA: Hvordan etableres udviklende og spændende uddannelsesstilbud for denne gruppe unge og som samtidig til stadighed søger at hjælpe dem videre til de ordinære ungdomsuddannelser?

GYMNASIET VÆLGES AF MANGE

Der har i de senere år været en klar præference i mange unges valg efter folkeskolen: De gymnasiale uddannelser – og ikke mindst de almen

gymnasiale STX og HF – har udviklet sig til at være den helt dominerende uddannelse for de 15 til 19-årige.

En stor del af den øgede søgning til gymnasiet afspejler uden tvivl en succesrig demokratisering af uddannelsessystemet, hvor den gymnasiale vej ikke længere er forbeholdt børn fra en særlig del af samfundet.

Udviklingen har ligeledes været præget af, at forældre og vejledere råder de unge til at vælge gymnasiet. Det sker på baggrund af på den ene side en stadig bredere erkendelse i befolkningen af, at bedre uddannelse er en nødvendighed for at klare sig i samfundet og på arbejdsmarkedet, og på den anden side, at erhvervsuddannelserne ikke i tilstrækkelig grad har kunnet vise, at der også af denne vej åbner sig en række muligheder. Ikke mindst det tilbagevendende problem omkring praktikpladser betyder, at mange er bekymrede for at vælge erhvervsuddannelserne, da der er en stor sandsynlighed for ikke at kunne færdiggøre uddannelsen.

Samtidig med, at udviklingen kan ses som en øget demokratisering af tilgangen til de gymnasiale uddannelser, så har formålet forskubbet sig. Fra at være en kvalificering af de unge med de bedste og mest oplagte forudsætninger for en efterfølgende akademisk uddannelse, bliver gymnasiet nu opfattet som en mulighed for en bred almenkvalificering, som er god at have under alle omstændigheder – også selvom man ikke har tænkt sig at tage en videregående uddannelse. For mange unge har gymnasiet to gevinster; man lærer noget, der sikkert under alle omstændigheder er godt at lære, og man udskyder sit valg af mere erhvervsorienteret uddannelse i mindst tre år mere.

Det er positivt, at flere og flere unge vælger at gennemføre en gymnasial uddannelse – og dermed får en ungdomsuddannelse og en almenuddannelse ud over grundskolen. Omvendt er det problematisk, at en stor gruppe af de unge i gymnasierne oplever, at de har svært ved at klare kravene og kommer ud med en dårlig eksamen

og nederlagserfaringer. Dette er både personligt og samfundsmæssigt u hensigtsmæssigt. En del af denne gruppe vil efterfølgende tage en erhvervsuddannelse, men et alt for stort antal vil forblive uden erhvervsfaglige kompetencer, som u faglært med en studenterhue.

DILEMMA: Det store antal unge, der søger ind i gymnasiet betyder et uddannelsesmæssigt løft, men også, at et stigende antal forlader gymnasiet uden at fortsætte på en videregående uddannelse. Et alt for stort antal af disse unge får aldrig en erhvervskompetencegivende uddannelse. Det er en udfordring at sikre mulighed og vejledning til disse unge, der kan sikre, at de får en fortsat uddannelse.

Samtidig kan vi se, at de erhvervsgymnasiale linjer ikke har en så social skæv rekruttering, som de almen gymnasiale. 52,9 pct. af forældrene til eleverne i HHX har således en erhvervsfaglig uddannelse, 41,8 pct. af forældrene på HTX, mens det kun er 29,2 pct. af forældrene til de unge i STX er faglærte.

Det er et spørgsmål om de erhvervsgymnasiale retningers evne til at begrænse betydningen af den unges sociale baggrund kunne forstærkes ved, at erhvervsgymnasiets formål blev gjort bredere end det rent studieforberevende og dermed fik en klarere og mere selvstændig profil. Det vil være en god ide at styrke de erhvervsgymnasiale linjer med henblik på at sikre øget tilgang til de erhvervsrettede, videregående uddannelser fra de nævnte grupper af unge, der har forudsætningerne og motivationen for en gymnasial uddannelse samt at styrke samspillet mellem de forskellige linjer i de gymnasiale uddannelser.

DILEMMA: Hvordan kan det tydeliggøres overfor de unge, at de på de erhvervsgymnasiale uddannelser opnår tre gevinster i form af et udskudt valg, brede og generelt brugbare kompetencer og så – som yderligere et plus i forhold til det almene gymnasium (STX)

– mere erhvervsrettede kvalifikationer, som umiddelbart kan bringes i spil i en efterfølgende erhvervsrettet uddannelse?

UNGE MED VÆSENTLIGE PERSONLIGE ELLER SOCIALE PROBLEMER

For en lille gruppe unge bunder den manglende afklaring omkring uddannelsesvalg dog også i andre ting, som fx at de har personlige problemstillinger eller sociale forudsætninger, der blokerer for deres evne til at gennemføre en ungdomsuddannelse. Disse unge har brug for målrettet hjælp og støtte med specifikt udgangspunkt i netop deres problemstillinger. En sådan indsats skal trække bredt på de meget forskellige muligheder og tilbud tilpasset den unges behov (fx fra erhvervsuddannelser, produktions-skoler, højskoler, daghøjskoler og folkeoplysning). Det vil også være meget forskelligt, hvilket endemål, der kan opstilles for sådanne forløb. Udgangspunktet må være, at den enkelte unge skal støttes i – så langt som muligt – at udvikle almene og erhvervsrettede kompetencer, der sætter dem i stand til at deltage i samfundslivet, og evt. senere tage en uddannelse og være selv-forsørgende.

Erhvervsgrunduddannelsen (EGU) har hidtil været et tilbud rettet til denne gruppe. Der har også været forskellige andre særlige tiltag. Det har imidlertid vist sig meget svært at få disse til at fungere, bl.a. har kommunerne langt fra nået måltallene for EGU. Derfor må der ske en grundig evaluering, både af de rammer EGU udbydes under og de tilbud, der indgår i EGU.

DILEMMA: For en mindre gruppe unge er det ikke valget i sig selv af ungdomsuddannelse, der er den største udfordring. Det er derimod de personlige forudsætninger for at kunne gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse. Hvordan forbedrer vi tilbuddet til dem?

LO's perspektiver for ungdomsuddannelserne

Nedenfor er opridset de perspektiver, som LO ser for ungdomsuddannelserne, og som vurderes at kunne medvirke til at løse nogle af de skitserede dilemmaer og dermed nå de ønskede målsætninger.

Perspektiverne relaterer sig til:

- Bedre forudsætninger fra folkeskolen.
- Bedre vejledning.
- En reel uddannelsesgaranti.
- Et fleksibelt tilbud til de unge, der ikke umiddelbart påbegynder en af de nuværende ungdomsuddannelser.

BEDRE FORUDSÆTNINGER FRA FOLKESKOLEN

For at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse, er det nødvendigt, at folkeskolen giver de nødvendige forudsætninger. Det kræver ligeledes, at der er en udskoling, hvor eleverne bliver gjort bekendt med, hvordan samfundet og arbejdsmarkedet fungerer.

Gode faglige kvalifikationer og brede sociale kompetencer er en forudsætning for at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse og dermed sikre, at vi kan indfri kravet om, at alle unge får mindst tre års uddannelse efter grundskolen, og dermed også, at 95 pct. af en ungdomsårgang gennemfører en ungdomsuddannelse. Men folkeskolen skal både give eleverne de nødvendige faglige kompetencer og hjælpe elever og forældre med at finde evnerne hos den enkelte. Dette skal ske ved at give rum for de kreative, opfindsomme og fysiske undervisningsmetoder, der kan understøtte den teoretiske undervisning. Dette medvirker også til, at den enkelte elev får et godt folkeskoleforløb, og at færre er skoletrætte, når de går ud af grundskolen.

Det er folkeskolens ansvar, at eleverne er i besiddelse af de kvalifikationer, faglige som sociale, der gør dem i stand til at klare overgangen mellem folkeskole og ungdomsuddannelse. Derfor skal den grundlæggende uddannelse løftes på

de områder, hvor eleverne ikke har kvalifikationerne i orden, når de dukker op i ungdomsuddannelserne. Et stabilt højt fagligt niveau er en forudsætning for, at flere unge får en erhvervs-kompetencegivende uddannelse, og dermed kan være med til at sikre et fortsat højt uddannelsesniveau i den danske arbejdsstyrke.

Især udskoling har betydning for en succesfuld overgang til ungdomsuddannelserne og dermed, at flere får en ungdomsuddannelse. LO's perspektiver på området er som beskrevet i tidligere folkeskoleoplæg:

- Undervisning i arbejdsmarkedsforhold skal styrkes i samfundsfag og dansk.
- Uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorienteringen (UEA) tildeles fast timetal på mellemtrinnet og fastholdes på alle undervisningstrin. Faget prioriteres højere i læreruddannelsen og efteruddannelsen af lærerne.
- Erhvervspraktik skal igen være et tilbud til alle i 8. klasse.
- Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU) pålægges at hjælpe skolebestyrelserne med at planlægge uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsorientering, herunder efteruddannelse af klasselærere og/eller finansiering af gæstelærerundervisning.
- Sammenhæng mellem UU, produktionsskolen og erhvervsuddannelserne skal styrkes for at få flere til at gennemføre flexuddannelsen (se beskrivelsesener) som indslusning til erhvervsuddannelserne og dermed sikre en reel uddannelsesgaranti også for denne gruppe af unge.

VEJLEDNING KAN GØRES BEDRE

Både valg af og gennemførelse af en ungdomsuddannelse er afhængig af et godt hjælpesystem i form af vejledning. Der er i de seneste år gennemført en omfattende vejledningsreform, primært knyttet til etableringen af UU-centrene. Der er ingen tvivl om, at UU-centrene har bety-

det fremskridt på en række områder – men der er stadig udfordringer.

Først og fremmest skal der fortsat arbejdes med at sikre en tilstrækkelig viden og bredde i vejledningen, så de unge præsenteres for den palet af muligheder, der er til rådighed. I den forbindelse bør der arbejdes med, at vejledningen, i højere grad end det er tilfældet, bygger på, at erhvervsuddannelserne og de gymnasiale uddannelser er ligeværdige spor, der hver for sig åbner mange muligheder. Det er også vigtigt at støtte- og vejledningssystemerne har den nødvendige bredde, når virkeligheden er, at mange unge i dag "skifter spor" og tager en erhvervsuddannelse efter gymnasiet. Det nytter ikke, at de gymnasialt uddannede henvises til vejledning i studievalgcentre, der intet ved eller kan i forhold til erhvervsuddannelserne.

Derudover er ikke alene valget af, men også i høj grad gennemførelsen af en ungdomsuddannelse en udfordring i dag. En del elever starter på en ungdomsuddannelse, som de hurtigt afbryder. Manglende modenhed og selvstændighed kombineret med skoletræthed eller faglige problemer kan gøre det vanskeligt at finde sig til rette i de "kendte" ungdomsuddannelsesstilbud. En bred og kvalificeret vejledning, der bygger både på den enkelte unges ønsker og muligheder er her afgørende.

LO's perspektiver i forhold til vejledningssystemet er uddybet i tidligere oplæg og er blandt andet:

- At alle unge sammen med UU-centret skal udarbejde en uddannelsesplan, der beskriver hvad der skal ske uddannelsesmæssigt efter folkeskolen.
- At mentorordninger koordineres/udbydes på tværs af uddannelsesniveauerne, så den samme mentor kan følge eleven fra folkeskolen til EGU eller erhvervsuddannelsen.
- At UU-centrene indgår samarbejde med produktionsskoler og erhvervsuddannelserne for at gennemføre screening/vurdere realkompetencerne hos målgruppen.

- At UU-centrene i højere grad bruger muligheden for at visitere "tilbage" til andre relevante tilbud som eksempelvis produktionsskoler eller 10. klasse for unge, der ikke af personlige eller faglige grunde kan fortsætte i EGU.

Overordnet er det LO's tilgang, at de mange mia.kr., der de senere år er investeret i bedre vejledning og gennemførelse, skal evalueres grundigt, så vi er sikre på, at dette vigtige område fungerer optimalt.

LIGEVÆRDIGHED KRÆVER EN REEL UDDANNELSESGARANTI

En helt afgørende forudsætning for at sikre alle unge tre års uddannelse efter grundskolen samt en stabil og udviklende tilknytning til arbejdsmarkedet er at gøre erhvervsuddannelserne til et reelt og ligeværdigt alternativ til den gymnasiale vej.

Det kræver først og fremmest, at de unge ved, at de kan gennemføre den uddannelse, som de starter på. Hvis ikke der etableres en reel uddannelsesgaranti, der sikrer, at unge kan afslutte den uddannelse, som de er begyndt på, kan man aldrig få et ligeværdigt og sammenhængende ungdomsuddannelsesstilbud – og dermed nå de overordnede målsætninger.

Det betyder blandt andet, at der skal være et tilbud af høj kvalitet som alternativ til den ordinære praktik, fx i form af praktikpladscentre. LO mener endvidere, at der bør ske en justering af erhvervsuddannelserne, så grundforløbene bliver mere fagligt specifikke og dermed, at fagligheden og de krav, som uddannelsen stiller, er tydeligere.

LO har beskrevet udfordringer og perspektiver for erhvervsuddannelserne i et andet papir, hvoraf det fremgår, at vores væsentligste perspektiver for erhvervsuddannelserne er:

- At der skal være praktikpladser til alle, der ønsker en erhvervsuddannelse. Der skal endvidere indgås nye forpligtende trepartsaftaler, der sikrer, at den offentlige sektor løser sin del af uddannelsesopgaven.

- At der skal etableres en reel uddannelsesgaranti, der sikrer, at den enkelte unge kan gennemføre en påbegyndt erhvervsuddannelse til et niveau, der er i overensstemmelse med ønsker og forudsætninger.
- At alle virksomheder, der kan godkendes til det, skal bidrage til den opgave det er at uddanne kvalificeret arbejdskraft til fremtidens arbejdsmarked ved at tage elever.
- At der skal etableres kvalitetsalternativer til den ordinære praktik baseret på reel produktion i et arbejdspladslignende miljø.
- At der skal ske en reform af taxametrene til erhvervsskolerne, så de bliver mere omkostningsnære.

Dette er vigtige første skridt. At gøre erhvervsuddannelserne til et reelt ligeværdigt spor kræver mere end det, ikke mindst, at der er tydelige videreuddannelsesveje og høj kvalitet af den samlede uddannelse.

FLEKSIBLE UDDANNELSESMULIGHEDER TIL DEM, DER IKKE FØLGER DEN LIGE VEJ

Unge mennesker på 15 til 16 år stilles i dag overfor at skulle vælge mellem enten gymnasiet med det høje boglige krav eller erhvervsuddannelserne med deres meget specifikke målretning mod arbejdsmarkedet og et fremtidigt erhverv. Som tidligere nævnt er der imidlertid en stor gruppe unge, der på den ene side ikke har lyst til at fortsætte i gymnasiets meget skoleprægede verden, og på den anden side ikke er klar til arbejdsmarkedet og voksenverdenen. Da kommunerne alligevel presser disse unge ind i uddannelserne, ser vi i dag disse unge som dem, der falder fra den ene ungdomsuddannelse efter den anden, eller som ikke har det godt og klarer sig dårligt på de uddannelser, som de går på.

LO har i dette oplæg peget på muligheden for at stille krav til de unge om uddannelse og understreget, at dette forudsætter garantier for

at kunne gennemføre en ungdomsuddannelse. Men det kræver også, at der udvikles tilbud til de mange, der er uddannelsesparate, men ikke kan finde et tilbud, blandt de eksisterende ungdomsuddannelser. Det kræver ligeledes, at vi udvikler et tilbud, der passer til de unge, som af personlige eller sociale grunde ikke er i stand til at tage en uddannelse.

Derfor er det LO's opfattelse, at der skal arbejdes med at udvikle nye uddannelsesmuligheder af to spor:

- Et tilbud, der kan vælges af de unge, der er uddannelsesparate, men ikke føler sig klar til at vælge en ungdomsuddannelse.
- En uddannelse, der kan tilbydes de unge, der af personlig eller sociale grunde ikke kan gennemføre en ungdomsuddannelse.

For at udvikle tilbud til den gruppe unge, der er uddannelsesparate, men som ikke føler sig tilstrækkelig afklarede til at tage et klart valg af uddannelse, peger LO på, at der bør iværksættes et forsøgs- og udviklingsprogram med henblik på at udvikle et nyt attraktivt og kvalificeret uddannelsesstilbud. Formålet med dette program er at etablere en uddannelsesmodel, hvor disse unge både kan tilegne sig nogle relevante kompetencer, der kan give merit ind i ungdomsuddannelserne samtidig med, at de tilbydes en ramme inden for hvilken de blive mere afklaret, fx ved at afprøve forskellige uddannelsesmuligheder.

Den gruppe af unge, som dette tilbud retter sig til, er ganske stor og omfatter både dem, der i dag ikke kommer i gang med en ungdomsuddannelse efter folkeskolen, og de mange unge, der har to, tre eller flere frafald.

Det er for LO centralt, at forsøgs- og udviklingsarbejdet har som mål at udvikle et nyt tilbud inden for rammerne af det samlede ungdomsuddannelsessystem, der udvikler de unge fagligt, modner dem og målrettet arbejder på at give dem et mere afklaret grundlag for at træffe et mere afklaret uddannelsesvalg. Vi er overbevist om, at et ekstra år – og for enkelte, evt. to år – vil betyde,

at mange træffer et mere sikkert valg af uddannelse, som de dermed også gennemfører, og som således vil bringe flere tidligere ud på arbejdsmarkedet med en kompetencegivende uddannelse.

Vi tror, at det er vigtigt, at dette tilbud opleves både som spændende og attraktivt, og hvad angår arbejdsmåder og tilgange ikke er en videreførelse af folkeskolen. Derfor er det vigtigt, at tilbuddet både institutionelt og pædagogisk er tydeligt afskilt fra folkeskolen. Det skal tage udgangspunkt i den erhvervs- og samfundsmæssige virkelighed, der omgiver de unge, og som de skal udvikle sig hen imod. Dette kan realiseres på mange måder. Derfor er vi åbne for, at en række institutioner – ikke mindst erhvervsskolerne – vil kunne være udbydere af denne uddannelse, og vi lægger vægt på, at man inddrager erfaringerne fra det arbejde, der i dag finder sted i allerede kendte uddannelser (fx elementer fra erhvervsgymnasiet, 10. klassescentre, produktionsskoler eller særligt tilrettelagte grundforløb osv.).

Målet er at hjælpe unge i retning af en ordinær ungdomsuddannelse. Derfor må et sådant uddannelses tilbud ikke blive et ekstra "fjumreår". Det skal målrettet afklare og forberede til en kompetencegivende ungdomsuddannelse. Dette skal ske ved, at unge både har mulighed for at forbedre deres almene kompetencer og for at opnå erhvervsrettede eller studierettede kompetencer, der senere kan give merit i en ordinær ungdomsuddannelse.

Der er dog en mindre gruppe af unge, hvor det ikke er valget af ungdomsuddannelse i sig selv, der er den største udfordring, men de personlige forudsætninger for at kunne gennemføre en ordinær ungdomsuddannelse. Denne gruppe af unge skal visiteres til et tilbud, der er målrettet deres særlige behov. LO mener, at et sådan tilbud skal etableres gennem en videreudvikling af EGU.

I udgangspunktet skal sådanne forløb ikke tilbydes de elever, der ved hjælp af andre initiativer – fx det nye tilbud til uafklarede unge, særligt tilrettelagte grundforløb på EUD, specialunder-

visning i dansk og/eller matematik – ville kunne gennemføre en anden ungdomsuddannelse.

En videreudviklet EGU skal kunne kombinere mange af de allerede kendte uddannelseselementer, tilpasset den unges behov (fx fra erhvervsuddannelser, EGU, produktionsskoler, højskoler, daghøjskoler og folkeoplysning) og skal afsluttes med et selvstændigt kompetencebevis. Dermed tænkes denne mulighed, ligesom EGU'en i dag, at sikre, at eleven efter afsluttet forløb står til rådighed for arbejdsmarkedet og dermed kan få understøttelse.

Den type uddannelse bør tilrettelægges med udgangspunkt i den enkelte elevs behov og de muligheder, som det lokale arbejdsmarked kan tilbyde.

BEDRE TVÆRGÅENDE SAMMENHÆNG

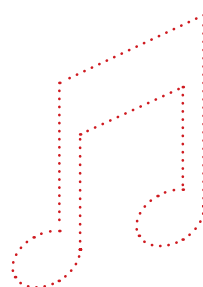
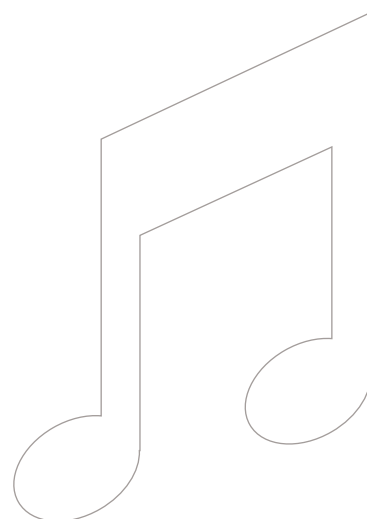
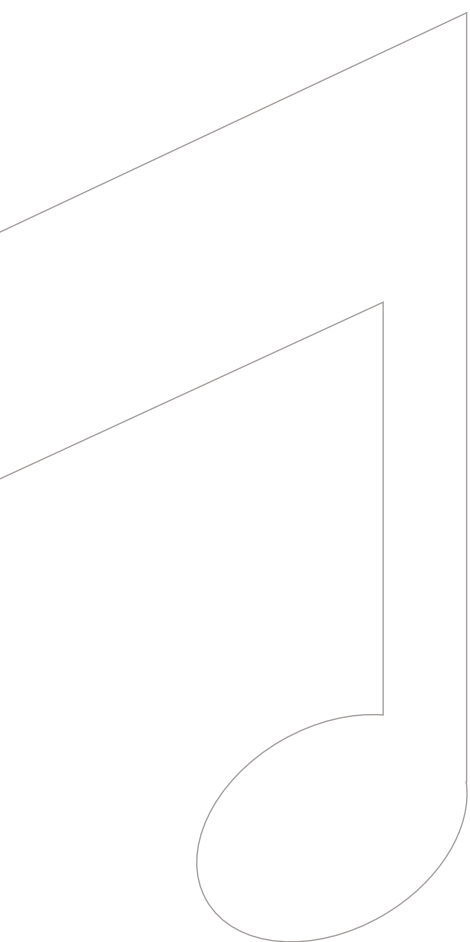
Hvis de tiltag, der er ridset op ovenfor skal have den tilsigtede virkning, nemlig, at mange flere 15 til 18-årige er i uddannelse, er det nødvendigt med et effektivt samarbejde mellem de forskellige tilbud. Det er ikke altid tilfældet i dag.

Der må kigges nærmere på, om der er økonomiske, lovgivningsmæssige eller administrative barrierer, der vanskeliggør samspillet mellem de forskellige uddannelses tilbud til unge. Der må i særlig grad ses på om det forhold, at dele af indsatsen er placeret i kommunerne, mens andre dele er placeret i selvejende institutioner, giver vanskeligheder. Det er vigtigt, at sådanne hindringer fjernes.

Det er også nødvendigt at få evalueret hele den indsats, der er lavet på vejlednings- og fastholdelsessiden og se om denne på nogle områder kan optimeres. En effektiv støtte og vejledning betyder meget for mange unge, men kan i andre situationer nedsætte effektiviteten af den indsats den enkelte institution gør.

Endelig må der kigges på, hvordan mulighederne er for at skifte mellem ungdomsuddannelses tilbuddene. Også efter etableringen af

nye, fleksible tilbud til dem, der ikke umiddelbart fortsætter på en ordinær ungdomsuddannelse, vil virkeligheden være, at en del af de unge ser i øjnene, at de ikke valgte rigtigt i første omgang. Det er i denne situation vigtigt, at den tid, de har tilbragt på den uddannelse de forlader, ikke er spildt, men tænkes ind som en ressource i den kommende uddannelse. I praksis sker det alt for ofte, at unge må begynde helt forfra på en ny uddannelse uden, at de allerede opnåede kompetencer tages i betragtning.



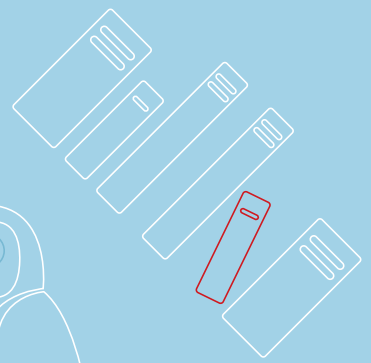
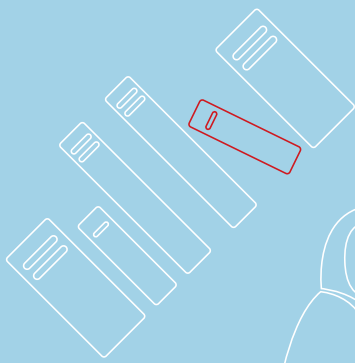
Opsamling

De opridsede udfordringer er ikke udtømmende og ej heller prioriteret, men LO mener, at dette er en række af de centrale udfordringer, der skal arbejdes med for at indfri målsætningen om de tre års ungdomsuddannelse til alle. Vi mener også, at de perspektiver, som vi har opridset, giver en realistisk ramme for at komme nærmere målene.

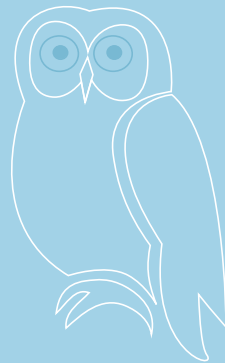
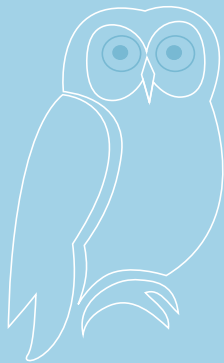
Opsamlende ser LO følgende perspektiver:

- Etableringen af en reel uddannelsesgaranti til alle unge.
- Sikring af en fuld erhvervsuddannelse, en gymnasial uddannelse eller mindst tre års uddannelse efter grundskolen til alle unge.
- Klarere profilering af de erhvervsrettede elementer i erhvervsgymnasiet, således at dette får en profil, der tydeligt adskiller sig fra det almene gymnasium.
- Etablering af en vejledning for gymnasieelever, der ud over at pege på mulighederne for en videregående uddannelse stærkere inddrager de erhvervsrettede uddannelser.
- Styrkelse af kendskabet til arbejdslivet og de muligheder, der ligger ud over gymnasiet i uddannelsen.
- Styrket vejledning og forbedret samarbejde mellem UU-centre og alle ungdomsuddannelser.
- Afgørende skridt til at skabe flere ordinære praktikpladser og styrke erhvervsuddannelserne.
- Etablering af forsøg med udviklingen af et nyt tilbud til de unge, der ikke efter folkeskolen følger sig klar til et endeligt uddannelsesvalg.
- Etablering af et sammenhængende visiteret tilbud til de unge, der af personlige eller sociale grunde ikke evner at tage en ordinær ungdomsuddannelse.

Der henvises samtidig igen til, at LO har udarbejdet et særskilt oplæg vedrørende erhvervsuddannelserne, hvorfor de ikke berøres detaljeret i nærværende papir (se kapitel II).

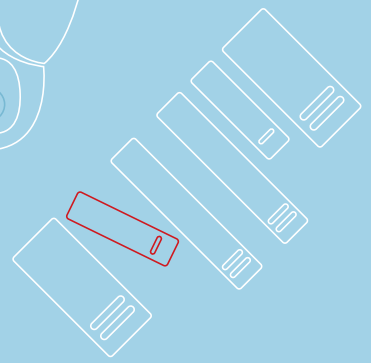
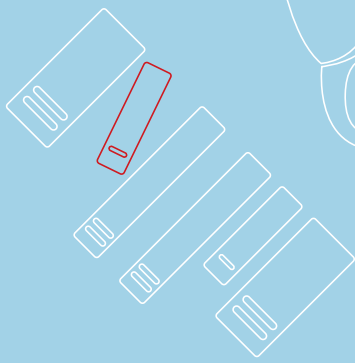
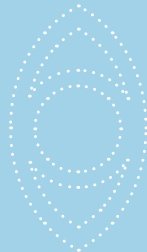
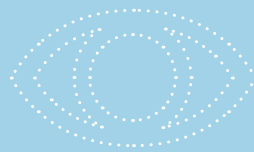
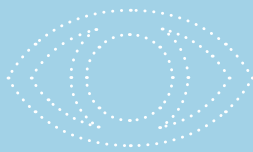


gr



gr

gr



ar

KAPITEL II

LO's perspektiver for erhvervsuddannelserne i Danmark

- 22 Indledning
- 25 Dilemmaer og problemer i de nuværende
erhvervsuddannelser
- 31 Erhvervsrettet og praksisbaseret pædagogik
- 32 Opgaver/økonomi
- 33 LO's perspektiver
- 35 Erhvervsuddannelserne i det samlede
uddannelsessystem

Indledning

Erhvervsuddannelserne i Danmark er en succes. Hvert år forlader over 30.000 unge og voksne disse uddannelser med gode faglige kompetencer og personlige forudsætninger, der efterspørges på arbejdsmarkedet og med overvejende sandsynlighed fører til stabil beskæftigelse. Erhvervsuddannelserne har en række styrker, som bidrager til denne succes, men systemet er ikke fuldkomment. De senere år har vist en række udfordringer, ligesom de store forandringer på arbejdsmarkedet har skabt nogle dilemmaer, der må tages stilling til.

Erhvervsuddannelserne består af ca. 110 uddannelser. Udfordringer og dilemmaer stiller sig i mange tilfælde forskelligt for disse. Formålet med dette oplæg er fra LO's side at fremlægge de fælles udfordringer og dilemmaer, der tegner sig på tværs af systemet. Vi vil også fremlægge nogle perspektiver for en løsning af disse.

Der er ikke tale om færdige løsninger eller ultimative krav. Vi ved, at hvis der skal laves bæredygtige løsninger på erhvervsuddannelsesområdet, skal det ske igennem et grundigt arbejde med udgangspunkt i arbejdsmarkedets parter og de øvrige interessenter omkring uddannelserne.

ERHVERVSUDDANNELSERNE – ET STÆRKT GRUNDLAG

Flest mulig skal i fremtiden have en faglig uddannelse, der kan sikre deres aktive deltagelse på arbejdsmarkedet og være udgangspunkt for deres personlige udvikling og deltagelse i samfundslivet.

Erhvervsuddannelserne er et velfungerende og stærkt udgangspunkt for dette:

- Der indgås årligt over 45.000 uddannelsesaftaler, og mere end 30.000 afslutter hvert år en erhvervsuddannelse.
- Der er til stadighed ca. 75.000 personer i gang med et hovedforløb.
- I alt er ca. 128.000 personer indskrevet på erhvervsuddannelserne.

De, der træder ud på arbejdsmarkedet med en erhvervsuddannelse, har meget høje beskæftigelsesfrekvenser, ligesom de igennem livet bliver stabilt tilknyttet arbejdsmarkedet i kraft af en høj faglighed, mobilitet og fleksibilitet. Det er også med udgangspunkt i den faguddannede arbejdskraft, at væsentlige dele af innovationen finder sted og en bæredygtig udvikling sikres.

Samtidig er det en styrke ved erhvervsuddannelserne, at de løfter en uddannelsesopgave, der omfatter brede dele af befolkningen set i forhold til alder, social status og geografi. Således er erhvervsuddannelserne et erhvervsrettet uddannelsesstilbud til mange grupper.

LO vil pege på en række træk ved erhvervsuddannelserne, som det er vigtigt at bevare for at fastholde denne succes:

- Erhvervsuddannelserne er erhvervsfaglige uddannelser. Det vil sige, at de sigter mod beskæftigelse inden for bestemte områder, og er direkte styret af arbejdsmarkedets parter, der igennem de faglige udvalg fastlægger kompetencemålene både ud fra arbejdsmarkedets kortsigtede og langsigtede behov.
- Erhvervsuddannelserne er vekseluddannelser. De er tilrettelagt både som en praktisk oplæring i faget og undervisning på skoleophold i de brancherettede og almene fag. Det er dette samspil, der er kernen i at skabe dygtige udøvere af faget.
- Erhvervsuddannelserne giver både arbejdsmarkedsrettede kvalifikationer og grundlag for fortsat uddannelse og Livslang Læring samt for aktiv deltagelse i et moderne demokratisk samfund.

Ud over at give umiddelbare arbejdsmarkedsrettede kvalifikationer giver erhvervsuddannelserne grundlag for fortsat uddannelse. De giver dermed grundlag for beskæftigelsesmæssig fleksibilitet og for aktiv deltagelse i et moderne demokratisk samfund.

LO vil bevare disse styrker i erhvervsuddannelserne, og på den baggrund tage fat i de udfor-

dringer og problemer erhvervsuddannelserne også står over for, og som i nogle tilfælde hindrer, at uddannelsernes styrker udfoldes i fuldt omfang.

FORANDREDE VILKÅR FOR ERHVERVSUDDANNELSERNE

Arbejdsmarkedet og dermed vilkårene for erhvervsuddannelserne har siden midten af 2008 været præget af en meget dybtgående krise. Den har både betydet væsentlig tilbagegang i investeringer og forbrug og dermed beskæftigelse. Samtidig har den forstærket nogle af de strukturelle forskydninger, der allerede var i gang som følge af globaliseringen. Konsekvensen er, at Danmark på blot ét år – fra fjerde kvartal 2008 til fjerde kvartal 2009 – har mistet 166.000 arbejdspladser samt 5 pct. af sin produktionsværdi. Det betyder forskydninger i fremtidens kvalifikationsbehov samt ændringer i kravene til arbejdskraftens fleksibilitet og mobilitet.

Erhvervsuddannelserne er nært forbundet med og afhængig af udviklingen på arbejdsmarkedet. Udbuddet af praktikpladser følger i væsentlig grad beskæftigelsen, ligesom beskæftigelsesmulighederne for de nyuddannede er afhængig af arbejdsmarkedets kort- og langsigtede udvikling. Det er ligeledes i den grundlæggende erhvervsuddannelse fundamentet for senere efter- og videreuddannelse og dermed mobilitet og fleksibilitet etableres.

Fremskrivninger fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE), udarbejdet for LO, peger på, at der må forventes betydelige ændringer i efterspørgslen efter arbejdskraft. Ifølge AE (april 2011) viser fremskrivninger, at der i 2020 vil mangle 30.000 personer med en faglært uddannelse, 50.000 personer med en kort videregående uddannelse, 81.000 personer med en mellemlang videregående uddannelse og 21.000 personer med en lang videregående uddannelse. Omvendt vil der være et overskud på 104.000 personer uden uddannelse efter folkeskolen (ufaglærte) og 79.000 personer udelukkende med en gymnasial uddannelse.

Dette viser helt tydeligt, at det er nødvendigt at stoppe tilgangen af mennesker til arbejdsmarkedet, der ikke har en uddannelse, og at de store grupper, der i dag ikke har en uddannelse, må sikres mulighed for en faglig uddannelse. Samtidig peger dette på, at der til stadighed må være muligheder for at forny sin erhvervsuddannelse. Det kan ske ved enten at tilegne sig kompetencer, der retter sig mod de nye teknologier, der opstår, eller ved at få en ny erhvervsuddannelse, hvis beskæftigelsesmulighederne med den uddannelse man har, forsvinder. Der må ligeledes udvikles tilbud inden for erhvervsuddannelserne til den stigende gruppe af "ufaglærte" studenter. Tilbud, der tager udgangspunkt i den viden og alder de har, og som sikrer dem en erhvervsrettet kompetence.

Den større efterspørgsel efter arbejdskraft med en videregående uddannelse peger på behovet for, at erhvervsuddannelserne kan uddanne arbejdskraft med videregående kompetencer, samt sikre en betydelig overgang til fx en akademiuddannelse eller mellemlange videregående uddannelser. Således er manglen på faglært arbejdskraft større end tallene viser, da de kun afspejler de, der stopper på dette niveau, men ikke de mange, der skal være fødekæden til de videregående uddannelser.

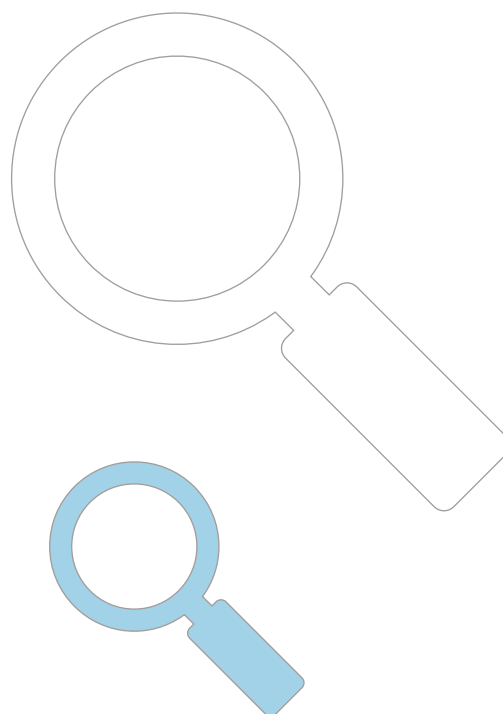
Men går vi længere ned i tallene, ser vi store forskelle mellem de enkelte fag og brancher, der må tages højde for.

Det er således med god grund, at der fra mange sider ytres bekymring for om der i fremtiden er tilstrækkelig veluddannet arbejdskraft til rådighed. Denne bekymring forstærkes af, at et faldende antal unge, der ifølge Danmarks Statistik 2009 søger erhvervsuddannelserne, mens et stigende antal søger gymnasiet. Blandt de 15 til 19-årige er det kun 24 pct. der går på erhvervsuddannelserne mens 56 pct. går i gymnasiet. 20 pct. er ikke i uddannelse.

Det er især manglen på praktikpladser, der påvirker søgningen til erhvervsuddannelserne. Der er imidlertid også andre forhold, der udfordrer

disse uddannelser. Der er over de sidste årtier sket en ændring i ungdomskulturen, som betyder, at mange gerne vil forlænge ungdomslivet og udskyde et mere forpligtende uddannelses- og erhvervsvalg. Det betyder, at det meget klare valg som det at begynde på en af de ca. 110 forskellige erhvervsuddannelser virker skræmmende på mange unge, og de udskyder valget ved at vælge gymnasiet eller et uforpligtende job.

På denne baggrund er det vigtigt at se erhvervsuddannelserne i et livslangt læringsperspektiv. Erhvervsuddannelse skal være til rådighed på det rigtige tidspunkt, både i forhold til de, der efterspørger den, og i forhold til arbejdsmarkedets udvikling og give de nødvendige generelle og specifikke kvalifikationer.



Dilemmaer og problemer i de nuværende erhvervsuddannelser

En række dilemmaer præger erhvervsuddannelserne, som de ser ud i dag. Erhvervsuddannelsernes fortsatte udvikling forudsætter, at der bliver taget hånd om disse dilemmaer.

MANGEL PÅ ORDINÆRE PRAKTIKPLADSER

Det er vekselvirkningen mellem praktikken og skoleopholdene, der er grundlaget for erhvervsuddannelsernes høje kvalitet. Imidlertid kan alt for mange unge ikke få en praktikplads. Denne situation tvinger tusinder af unge til at afbryde deres uddannelse og søge andre veje og skræmmer atter andre tusinder væk fra erhvervsuddannelserne. I efteråret 2011 var der i statistikken over 9.000 praktikpladssøgende unge samt et næsten lige så stort antal, der afvises fra de adgangsbe-grænsede og dimensionerede uddannelser. Samtidig er sikringen af tilstrækkelige praktikpladser her og nu helt afgørende for, at der i fremtiden er tilstrækkelig kvalificeret arbejdskraft.

DILEMMA: Praktikken er på den ene side afgørende for uddannelsernes kvalitet, men på den anden side er antallet af praktikpladser bestemt af de økonomiske konjunkturer og ikke af de unges uddannelsesønsker eller arbejdsmarkedets langsigtede behov.

Denne konjunkturfølsomhed har man forsøgt at begrænse igennem ordninger med præmiering af praktikpladser og et omfattende opsøgende arbejde over for virksomhederne. Dette har også haft en vis virkning, men langt fra løst problemerne og får i nogle tilfælde økonomitænkning til at overskygge de uddannelsesmæssige hensyn. Omvendt er der en stor sandsynlighed for, at ordninger, hvor virksomhederne bliver pålagt at tage elever, vil virke u hensigtsmæssigt på elevernes læringsforløb, fordi virksomhederne vil møde dem negativt.

DILEMMA: På den ene side har oplysning og økonomiske incitamenter ikke virket tilstrækkelig effektivt, men på den anden side risikerer tvang at give u hensigtsmæssige resultater.

Vi ved, at virksomhederne i fremtiden kommer til at mangle tusinder af faglærte medarbejdere. Det er imidlertid langt fra alle virksomheder, der deltager i at uddanne de medarbejdere, de selv ønsker at ansætte, til trods for, at de eventuelt kunne bidrage med praktikplads til dele af elevernes uddannelse. Det er fortsat et problem, at det offentlige ikke uddanner lige så mange fagud-dannede, som sektoren efterspørger, omend trepartsaftalen fra 2007 positivt har bidraget til at forøge antallet af praktikpladser. Det er heller ikke i alle tilfælde, hvor det offentlige gennemfører et udbud, at der kræves oprettelse af uddannelsespladser. Men antallet af virksomheder, der udbyder praktikpladser kan ikke bare udvides vilkårligt. De praktikpladser, der oprettes skal selvfølgelig have den kvalitet, der er nødvendig for at kunne uddanne elever.

DILEMMA: På den ene side er det nødvendigt at inddrage flere virksomheder i uddannelsen af fremtidens faglærte arbejdskraft, på den anden side må det fortsat sikres, at praktikuddannelsen har den fornødne kvalitet

UDDANNELSESGARANTI

Man forventer, at erhvervsuddannelserne skal yde et væsentligt bidrag til 95 pct. målsætningen. Samtidig stoppes tusinder af unge i deres uddannelse, fordi de ikke kan finde en praktikplads. Nogle af disse unge kan begynde i skolepraktik, men der er et stort antal uddannelser, hvor der ikke er mulighed for skolepraktik, eller adgangen til skolepraktik er meget begrænset. Der er ligeledes mange unge, der fravælger skolepraktikken. Men manglen på en reel uddannelsesgaranti er den væsentligste årsag til, at mange fravælger erhvervsuddannelserne og til det store frafald fra disse uddannelser.

DILEMMA: På den ene side forventes det, at erhvervsuddannelserne yder det væsentligste bidrag til at opfylde 95 pct. målsætningen, på den anden side giver man ikke de unge, der er påbegyndt en uddannelse, en garanti for, at de kan fuldføre den.

For at sikre, at de unge, som ikke kan få en ordinær praktikplads, kan færdiggøre en erhvervsuddannelse, tilbydes skolepraktik på en række uddannelser. Skolepraktik tilbydes imidlertid ikke på alle uddannelser, enten fordi det faglige udvalg ikke ønsker dette, eller fordi uddannelsen er sat på negativlisten. Den nuværende "uddannelsesgaranti" sikrer dermed ikke, at den unge kan færdiggøre den påbegyndte erhvervsuddannelse. Da skolepraktik er en relativ dyr ordning for staten, har VK-regeringen gjort alt for at begrænse tilstrømningen til ordningen. Man har fokuseret på misbrug og påstande om, at de unge blev passivt i skolepraktikken frem for at søge ordinære praktikpladser. Derfor har man indført krav om, at unge, der vil i skolepraktik, skal være egnede, fagligt mobile, geografisk mobile og aktivt søgende. Det er fornuftigt at stille krav til de unge, men spørgsmålet er dog, om ikke disse EMMA-kriterier har udviklet sig til et "mistænksomhedssystem", der jager de unge væk i stedet for en hjælp til, at flere får en praktikplads? Den mistroiske tilgang til eleverne påvirker den generelle søgning til erhvervsuddannelserne negativt.

DILEMMA: Den nuværende "uddannelsesgaranti" fungerer ikke, da reglerne for at udnytte den er udformet sådan, at alt for mange unge i stedet vælger helt at forlade uddannelsen frem for at søge andre erhvervsuddannelser, eller flytter til andre dele af landet.

ALTERNATIVER TIL DEN ORDINÆRE PRAKTIK

Den praktikpladsmangel, der præger disse år betyder, at mange unge står uden mulighed for at færdiggøre den uddannelse, de er begyndt på. En stor del af disse unge har mulighed for at vælge skolepraktik som alternativ til den ordinære praktik. Imidlertid fravælger mange denne mulighed for at komme videre i deres uddannelse. Årsagerne til dette må undersøges nærmere, da det er et væsentligt problem.

DILEMMA: På den ene side er skolepraktik det eneste alternativ, der i øjeblikket eksisterer

til ordinær praktik, på den anden side fravælger et betydeligt antal unge denne løsning.

En række skoler gør en stor indsats for at forbedre skolepraktikken og forbinde den nærmere til arbejdsmarkedet. Dette omfatter en række projekter, hvor eleverne indgår i reel produktion eller aktiviteter, der ligger meget tæt på produktionslignende vilkår. Dette er en positiv udvikling. En række initiativer omfatter også en udstrakt anvendelse af virksomhedsforlagt undervisning. Dette kan give gode muligheder for den enkelte unge, men indeholder også risikoen for, at de unge bliver anvendt som gratis arbejdskraft.

DILEMMA: På den ene side ønsker alle at udvikle en skolepraktik, der ligger så tæt på ordinær praktik som muligt, på den anden side bliver eleven fx ved virksomhedsforlagt undervisning og lignende ikke en ægte del af en arbejdsplads, og der er risiko for misbrug.

Der er også behov for at styrke skolepraktikken ved at sikre en organisering af udbuddet, der kan skabe rammer for en god kvalitet. Der er ligeledes behov for, at arbejdsmarkedets parter i endnu højere grad tager ansvar for kvaliteten i skolepraktikken, samt tager initiativer til at skabe alternative muligheder for at tilrettelægge praktikuddannelsen.

I fremtiden må vi forvente, at der fortsat er perioder med generel mangel på praktikpladser. Manglen er erfaringsmæssigt i høj grad konjunkturbestemt. Der vil også være brancher eller områder, hvor der er praktikpladsproblemer eller vanskeligheder med at finde et tilstrækkeligt antal virksomheder, der kan sikre, at alle kompetencemål kan nås med acceptabel kvalitet. På andre uddannelser er skolepraktik ikke en mulighed. Det peger på, at der må udvikles nye modeller for, hvordan der kan skabes langt flere praktikpladser, hvis det fremtidige behov for arbejdskraft skal matches af kvalificerede medarbejdere.

DILEMMA: På den ene side er der en bred erkendelse af, at den ordinære praktik er det optimale grundlag for erhvervsuddannelserne. På den anden side er der ikke ud-sigt til, at der permanent er tilstrækkeligt udbud af ordinære praktikpladser til, at arbejdsmarkedet på lang sigt stabilt forsynes med kvalificeret arbejdskraft.

INDSATSEN FOR AT BEGRÆNSE FRAFALDET

Der er igennem de seneste år gjort en meget stor indsats omkring frafaldet på erhvervsskolerne, ikke mindst i forhold til grundforløbene, med handlingsplaner, mentorer, etc. Denne indsats har haft en virkning i den forstand, at det egentlige frafald (og ikke omvalg) er nedbragt med 6-7 pct. Det arbejde må fortsættes, og der må ikke mindst ske en pædagogisk styrkelse af underviserne på skolerne. Der må ligeledes sættes fokus på de grupper, der har det vanskeligt på uddannelserne og derfor er særlig frafaldstruede. Det gælder i høj grad unge med anden etnisk baggrund, som stoppes i deres uddannelse fordi de har særlig svært ved at finde en praktikplads. I nogle tilfælde har disse unge også svært ved at finde sig tilrette socialt og personligt på uddannelserne. Et andet frafaldsproblem knytter sig til drengene på "kvindefagene" og pigerne på "mandefagene", der kan have svært ved at finde sig tilrette inden for det andet køns kultur og omgangsformer.

Den største årsag til frafald er imidlertid, at der mangler en reel uddannelsesgaranti. Mange opgiver uddannelsen fordi de opgiver troen på, at de kan få en praktikplads, eller på anden måde færdiggøre den uddannelse de ønsker sig, eller fordi de fravælger tilbuddet om skolepraktik og kører trætte i at vente i praktikpladskøen. De påbegynder en anden uddannelse eller finder et job.

DILEMMA: VK-regeringen og arbejdsgiverne anerkender, at Danmark i fremtiden kommer til at mangle faguddannet arbejdskraft

på en række områder, men samtidig lader de tusinder af unge, der ønsker disse uddannelser falde fra og forsvinde ud i arbejdsløshed.

Der er dog fortsat et alt for stort frafald fra erhvervsuddannelserne. Vi kan endnu ikke sige med sikkerhed om, kommunernes vurdering af unges uddannelsesparathed vil gøre en forskel. Det må imidlertid sikres, at de unge, som ved folkeskolens afslutning ikke har de faglige og personlige forudsætninger for at kunne gennemføre en erhvervsuddannelse, tilbydes en vifte af muligheder, som på sigt gør dem parate.

DILEMMA: På den ene side har der været gjort meget for at udvikle grundforløbene, så de kunne rumme alle unge, på den anden side må man erkende, at der er en gruppe unge, der har behov for andre tilbud og rammer, end erhvervsuddannelserne kan tilbyde for at gøre dem i stand til at gennemføre en erhvervsuddannelse.

Men det er også vigtig at lave en målrettet indsats over for frafaldet på hovedforløbene. Praktikoplæringen udgør i mange uddannelser ca. 75 pct. af uddannelses-tiden. Det er derfor afgørende for at nedbringe frafaldet, at de virksomheder, der har elever, også evner at møde de krav og forventninger, som moderne unge mennesker har og dermed evner at motivere og uddanne dem.

DILEMMA: Praktikuddannelsen udgør tidsmæssigt den væsentligste del af erhvervsuddannelserne, men der arbejdes ikke systematisk med, hvordan virksomhederne klarer at modtage og uddanne moderne unge mennesker.

PLADS TIL ALLE I ERHVERVSUDDANNELSERNE

Det er nødvendigt, at flere i fremtiden får en erhvervsrettet uddannelse. Derfor er det vigtigt, at erhvervsuddannelserne i deres form og indhold

ikke er opbygget således, at der er bestemte grupper, der har vanskeligere ved at klare sig end andre, eller som mere eller mindre udelukkes. Det må overvejes, om dette er tilfældet.

Erhvervsuddannelserne er, bortset fra nogle få, opdelt i "drenguddannelser" og "pigeuddannelser". Dette afspejler, at arbejdsmarkedet er stærkt kønsopdelt, og denne opdeling reproduceres i de unges valg af uddannelse. Denne opdeling er imidlertid i høj grad kulturelt og historisk begrundet, selvom historien på mange områder er overhalet af ny teknologi og et ændret syn på køn og etnicitet i samfundet. Derfor er der i dag mange fag, der ikke udnytter muligheden for en tilgang af kvalificerede medarbejdere fra det underrepræsenterede køn. Det er u hensigtsmæssigt.

Selvom der er store forskelle fra uddannelse til uddannelse, er der også grupper af unge med anden etnisk baggrund end dansk, der oplever problemer i forhold til erhvervsuddannelserne. Disse unge udgør en forholdsmæssig større del af praktikpladskøen, de har større risiko for frafald og deres andel af de 15 til 20-årige, der ikke får en uddannelse er betydelig. Vi må fortsat være opmærksomme på hvilke mekanismer, både i skoledelen og i praktikdelen af uddannelsen, der udløser dette, da konsekvensen er, at der er kvalificerede unge, som ikke uddannes inden for fagene.

Derfor kan der være grund til at se på om der i uddannelserne, både på skolerne og i praktikken, er forhold, der gør det svært for bestemte mindretal at klare sig, og som betyder, at de opgiver at gennemføre uddannelsen. Der kan også være grund til at se på om der i markedsføringen af uddannelserne bruges et sprog, der signalerer, at man henvender sig til et bestemt køn eller unge med bestemt etnisk baggrund.

Der kan også være grund til at se på, om der er systemmæssige barrierer eller årsager til den manglende diversitet såvel kønsmæssige som etnisk. Der kan være tale om adgangskrav, kvoteordninger, dimensionering, manglende eller begrænset adgang til skolepraktik m.v.

DILEMMA: En række brancher kommer til at mangle faglært arbejdskraft i fremtiden, men afskærer sig fra en væsentlig tilgang, fordi de utilsigtet udelukker mange på grund af køn eller etnisk baggrund.

UOVERSKUELIGHED

Erhvervsuddannelserne kritiseres ofte for at være uoverskuelige set udefra. Det er imidlertid et resultat af, at der er meget store forskelle på de arbejdsmarkeder, som uddannelserne skal lede til beskæftigelse indenfor. Arbejdsmarkedets parter, sikrer, at den enkelte uddannelse har den længde og struktur, som passer til det arbejdsmarked som uddannelsen skal lede frem til, og at den hele tiden er up-to-date. Det er netop denne forskellighed der betyder, at uddannelserne leder frem til et job.

Der er imidlertid også en række elementer i uddannelserne, som er et resultat af de justeringer, der er lavet for at rette op på nogle af de problemer, der blev skabt af "Reform 2000". Samtidig er uddannelserne også påvirket af, at de skal løse meget brede uddannelsesmæssige opgaver. Man kunne med fordel se på, om der er nogle af disse hensyn, der skaber en unødigt uoverskuelighed.

Samlet resulterer dette i, at EUD-systemet består af ca. 110 uddannelser af varierende længde, med forskellige vilkår for adgang og for at skaffe praktikpladser, med grundforløb af forskellige længde og indhold, både på den enkelte uddannelse og mellem uddannelser med trin og specialer, osv. Dette giver god mening inden for den enkelte uddannelse, men samlede præsentationer af hele erhvervsuddannelsessystemet kan virke meget forvirrende både på elever, forældre og vejledere. Det kan måske betyde, at nogle viger tilbage for at begynde på en erhvervsuddannelse. Spørgsmålet er, om behovet er et samlet overblik, eller om det ikke snarere er, at den enkelte, der har forholdsvis klare ønsker og mål, skal kunne se synlige veje til den efterfølgende beskæftigelse, som erhvervs-

uddannelsen kvalificerer til. For de uafklarede og mere søgende skal der tilsvarende (gerne i erhvervsskolernes regi) være andre muligheder.

DILEMMA: På den ene side må erhvervsuddannelserne i længde, struktur og indhold være forskellige for at passe til det specifikke arbejdsmarked, som de retter sig imod. På den anden side betyder den store forskellighed, at forsøg på at præsentere uddannelserne samlet let virker uoverskuelige og forvirrende for mennesker, der ikke er tæt på uddannelserne.

INDGANGE, GRUNDFORLØB OG TRIN

Indgange med fælles grundforløb er oprindelig tænkt som en mulighed for unge til at undersøge flere uddannelsesmuligheder, inden de træffer deres endelige valg. Dette er på mange måder en fornuftig tanke, men dette har dog i en række tilfælde vist sig ikke at fungere i praksis:

- Der er rigtig mange unge, der godt ved, hvad de vil, og arbejder målrettet for at få den uddannelse, der er vejen til deres mål. Disse unge føler ofte, at de spilder tiden ved at skulle høre om andre uddannelser.
- En anden gruppe unge er mere søgende med hensyn til, hvilken uddannelse af flere, de skal vælge, men de uddannelser, som de unge vælger imellem ligger ofte ikke i samme indgang.
- En tredje gruppe er de unge, der enten ikke ved i hvilken retning de vil, eller ikke føler sig klar til at tage et valg.

DILEMMA: Fælles indgange og grundforløb bygger på en tankegang om, at de uddannelser, der er samlet i indgangen, har en faglig sammenhæng og udgør alternativer for de unge. Der er imidlertid ofte ikke en faglig sammenhæng mellem uddannelserne i indgangen, ligesom de andre uddannelser i indgangen i mange tilfælde ikke er interessante alternativer for de unge.

Ifølge erhvervsuddannelsesloven skal alle erhvervsuddannelser som princip trindeles. Trinene var tænkt som en mulighed for at stige af uddannelsen, med en specifik erhvervskompetence, hvis man ikke havde lyst og evne til at færdiggøre hele uddannelsen. Men det er samtidig et krav, at der skal være tale om en afstigning på et niveau, der svarer til en bestemt profil på arbejdsmarkedet og dermed giver mulighed for beskæftigelse. Denne tankegang har dog vist sig ikke at være i tråd med virkeligheden i uddannelserne:

- Det har vist sig, at der kun i få tilfælde er et arbejdsmarked af betydning for elever med uddannelser til det første trin.
- I de fleste erhvervsuddannelser fungerer praktikuddannelsen sådan, at man ikke tilegner sig kompetencemålene i en bestemt rækkefølge, men opnår disse i løbet af praktiktiden, når de konkrete opgaver kræver det.

DILEMMA: Princippet om trindeling i samtlige erhvervsuddannelser harmonerer ikke med kravet om, at uddannelserne skal modsvares til et vist behov og en bestemt profil på arbejdsmarkedet.

NIVEAUET I UDDANNELSERNE SKAL LØFTES

Inden for langt de fleste sektorer og brancher er forventningen, at kravene til arbejdskraften vil vokse i fremtiden. Ny teknologi, nye materialer og nye måder at organisere produktionen på vil til stadighed stille nye krav til arbejdskraften, både med hensyn til bredere almene kundskaber og med hensyn til specifik faglig viden.

Fremtidens arbejdsmarked stiller både krav om et højt grundniveau på erhvervsuddannelserne og krav om, at medarbejderne til stadighed tilegner sig ny viden og nye specialer. Derfor skal der skabes rammer for, at de faglige udvalg kan udvikle overbygningstrin, der imødekommer disse krav, og der skal etableres klare retningslinjer for, hvordan sådanne ønsker bringes frem, så der kan sikres den fornødne økonomiske ramme til at realisere dem.

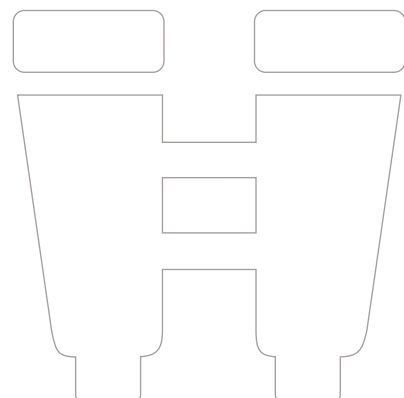
DILEMMA: Arbejdsmarkedet efterspørger højere niveauer og bedre faglighed i erhvervsuddannelserne samtidig med, at grænserne i uddannelsessystemet vanskeliggør etablering af højere niveauer i disse uddannelser.

Ikke alle virksomheder vil være i stand til at leve op til nye og mere ambitiøse kompetencemål. Mens nogle virksomheder til stadighed udvikler og implementerer nye metoder og ny teknologi, er der andre, der overvejende "gør som de plejer.". Det betyder dog ikke, at de ikke er gode lærepladser, men der kræves et supplement. Dog mangler der i nogle tilfælde tilstrækkelig præcise praktisk mål samt egnede redskaber til at evaluere, hvilke kompetencer de enkelte virksomheder er i stand til at uddanne indenfor.

DILEMMA: En række virksomheder kan i praktikuddannelsen ikke leve op til fremtidens krav til uddannelse af den faglærte arbejdskraft, men vil gerne uddanne og kan på en række områder gøre det med tilstrækkelig kvalitet.

I dag har alle erhvervsuddannelser, hvad angår adgangen til grundforløbene, det udgangspunkt, at unge kan påbegynde disse, hvis de har afsluttet skolepligten. For at møde arbejdsmarkedets krav er der imidlertid nogle erhvervsuddannelser, der på hovedforløbene har behov for at tage udgangspunkt i højere niveauer, end man kan nå, hvis udgangspunktet er folkeskolen samt et grundforløb. Vi ser allerede visse erhvervsuddannelser, der næsten udelukkende rekrutterer unge fra de erhvervsgymnasiale uddannelser.

DILEMMA: Hovedforløbene på nogle erhvervsuddannelser skal nå stadig stigende kompetencemål for at leve op til arbejdsmarkedets krav, men dette kan være svært, hvis kompetencemålene på skoleforløbene skal tage udgangspunkt i folkeskolen samt det, der nås på et grundforløb.



Erhvervsrettet og praksisbaseret pædagogik

Erhvervsuddannelserne skal både kvalificere til det fremtidige arbejde og styrke elevernes almene kvalifikationer. Samtidig skal erhvervsuddannelserne være kendetegnet ved, at de i alle deres aktiviteter er praksisbaserede, dvs. tager udgangspunkt i den faglige praksis og de fag som uddannelsen fører hen imod. Dette skal selvfølgelig gælde den teoriundervisning, der knytter sig til faget, men også de almene fag, så fx undervisning i matematik eller engelsk også er knyttet til den faglige praksis. Det stiller store pædagogiske krav til lærerne og fordrer, at der til stadighed sker en opkvalificering af disse, både hvad angår deres pædagogiske og deres faglige kvalifikationer.

DILEMMA: På den ene side er det vigtigt, at erhvervsuddannelserne også løfter brede almene uddannelsesopgaver. På den anden side er det vigtigt, at al undervisning tager udgangspunkt i fagets praksis, så den ikke opleves som en fortsættelse af folkeskolen.

Dette er særlig vigtigt, fordi erhvervsuddannelserne er den del af uddannelsessystemet, der løser den bredeste pædagogiske opgave. Disse uddannelser skal rumme både meget dygtige og målrettede elever, der vil udfordres fagligt, og elevgrupper med dårlige oplevelser fra tidligere skolegang og ofte svage personlige og sociale forudsætninger, som man skal arbejde på at fastholde i uddannelse. Uddannelserne skal også rumme både teenagere, der samtidig med, at de tager uddannelsen, skal leve et ungdomsliv og blive selvstændige og erfarne voksne, med et solidt kendskab til arbejdslivet og dele af det fagområde, de uddannes indenfor.

DILEMMA: Erhvervsuddannelserne skal i dag både rumme dem, der har forladt skolen efter 9. klasse, de der har afsluttet en studentereksamen og voksne med stor praktisk erfaring, hvilket kræver en udstrakt undervisningsdifferentiering. Dette er imidlertid i mange tilfælde svært at realisere.

Det er vigtigt at fastholde, at erhvervsuddannelsernes kvalitet bygger på, at de er vekseluddannelser, dvs. kombinerer praksisopplæring og målrettede skoleophold. Derfor er det vigtigt at lærere og instruktører i kraft af deres faglighed og adfærd ikke optræder som "folkeskolelærere", men som troværdige fagpersoner, inden for det enkelte fagområde, med erfaringer eleverne oplever, de kan bruge til noget. Det kan komme i konflikt med formelle krav om bestemte kvalifikationer hos lærerne. Det er dog vigtigt at fremhæve, at vægten må lægges på, at det er det samlede lærerteam, der skal have de rigtige kvalifikationer, så de kan møde de særlige krav, som erhvervsuddannelserne stiller.

DILEMMA: Det er nødvendigt at fastholde, at underviserne er troværdige fagpersoner, men samtidig, at de har stærke pædagogiske kvalifikationer, så de kan formidle deres faglighed til elever med meget forskellig baggrund.

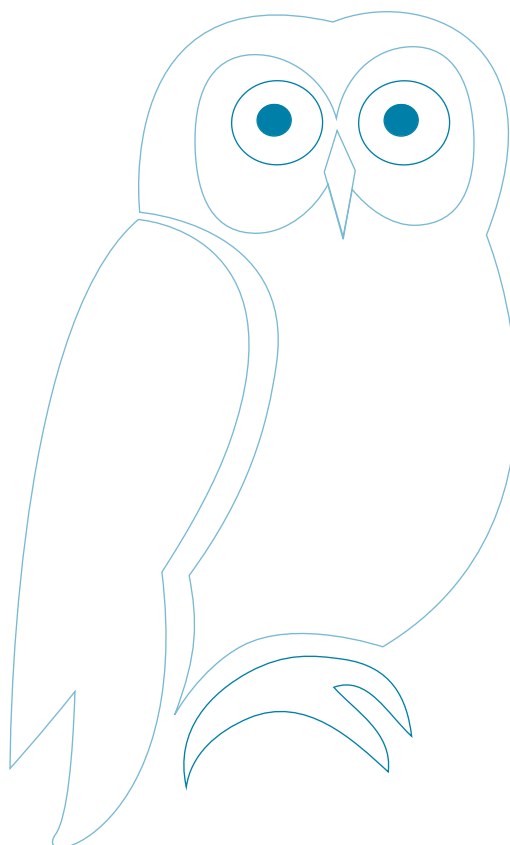
I dag er aktiviteten på skoleopholdene og til dels i skolepraktikken velbeskrevet, men uddannelsesmålene for praktikuddannelsen i virksomhederne er i mange tilfælde mindre godt beskrevet. Imidlertid foregår 75 pct. af uddannelsen i virksomheden. I mange tilfælde er kravene til denne del af uddannelsen meget svagere beskrevet, og det er sværere at følge op på kvaliteten af denne del af undervisningen.

DILEMMA: Erhvervsuddannelserne placerer hovedparten af uddannelsen i virksomheden, men kravene til denne del af uddannelsen er ofte meget dårligt beskrevet.

Opgaver/økonomi

Gennem årene er erhvervsskolerne blevet pålagt stadig nye opgaver i relation til mere differentierede tilbud samt til at kunne håndtere nye og mere krævende grupper af elever. De er ligeledes til stadighed blevet pålagt større administrative byrder. Pengene til at løse disse opgaver er ofte kommet som kortvarige puljer, der efter et par år er forsvundet, så videreførelsen af opgaver har krævet, at man i stedet hentede pengene fra undervisningstaksameteret. Således er de nye opgaver, som sektoren er blevet pålagt på længere sigt med til at undergrave undervisningens kvalitet. Det gør også økonomistyringen uklår, da kun meget få personer er i stand til at gennemskue de samlede økonomiske vilkår for erhvervsskolerne.

DILEMMA: Erhvervsskolerne har et stærkt grundlag for at løse de ekstra opgaver, som de er blevet pålagt, men i stedet for at bidrage til et samlet løft i retning af at løfte 95 pct. målsætningen, udhuler de ekstra opgaver den samlede kvalitet af undervisningen og virker dermed skadelig, når der ikke følger økonomi med til at løfte opgaverne.



LO's perspektiver

I de følgende punkter ønsker LO at opridse de perspektiver, som LO ser for udviklingen af erhvervsuddannelserne, der kan medvirke til at opløse en række af de nævnte dilemmaer. Disse perspektiver er forholdsvis overordnede, da LO lægger vægt på, at den detaljerede udformning finder sted i en tæt dialog mellem parterne omkring erhvervsuddannelserne.

- Alle virksomheder, der kan godkendes til det, skal ved at tage elever, bidrage til den opgave, som det er at uddanne kvalificeret arbejdskraft til fremtidens arbejdsmarked. Dette skal sikres gennem et velorganiseret praktikpladsopsøgende arbejde, pres på virksomhederne gennem uddannelsesklausuler, økonomiske incitamenter, samt at den offentlige sektor løfter sin del af uddannelsesopgaven. De, der ikke uddanner kvalificeret arbejdskraft, skal i stedet bidrage økonomisk til dem, der uddanner.
- Der skal etableres en reel uddannelsesgaranti, der sikrer, at den enkelte unge kan gennemføre en påbegyndt erhvervsuddannelse til et niveau, der er i overensstemmelse med ønsker og forudsætninger.
- Visionen er, at der skal være praktikpladser til alle, der ønsker en erhvervsuddannelse. Arbejdsmarkedets parter og erhvervsskolerne skal derfor fortsat arbejde for, at virksomhederne opretter flere ordinære praktikpladser. Der skal endvidere indgås nye forpligtende trepartsaftaler, der sikrer, at den offentlige sektor løser sin del af uddannelsesopgaven. Arbejdsmarkedets parter og erhvervsskolerne skal ligeledes samarbejde om at udvikle alternativer, der kan supplere den ordinære praktik.
- Der skal etableres kvalitetsalternativer til den ordinære praktik. Dette kan have mange former, men det fælles, er at sådanne alternativer skal være baseret på reel produktion i et arbejdspladslignende miljø. Samtidig er det nødvendigt at undersøge, hvorfor så mange unge fravælger skolepraktik.
- Den samlede indsats de senere år omkring frafald skal evalueres. Det skal ske for at sikre, at de midler, der er investeret, udnyttes effektivt samt for at skabe grundlag for en vurdering af, om der skal satses på nye områder. Der skal ligeledes iværksættes en indsats omkring frafaldet på hovedforløbene.
- Der bør igangsættes et arbejde, der viser, hvordan erhvervsuddannelserne kan arbejde med at nedbryde kønsmæssige og etniske barrierer med det formål at gøre rekrutteringen til fagene bredere.
- Det overvejes at afskaffe de obligatoriske fælles indgange med tilhørende grundforløb. I det omfang de enkelte faglige udvalg finder det hensigtsmæssigt, etableres fælles, fagligt målrettede grundforløb. For de unge, der ønsker at skifte uddannelse, må der etableres smidige veje til dette. For de unge, der er søgende og mere uafklarede, må der laves tilbud uden for de egentlige erhvervsuddannelser, der kan være en ramme for at prøve forskellige uddannelsesmuligheder af.
- Den obligatoriske trindeling af uddannelserne ophæves, og de faglige udvalg vurderer, om eksisterende trin, hvor der er et arbejdsmarked, skal omlægges til selvstændige uddannelser med direkte merit ind i en længere uddannelse. Samtidig må der skabes klare rammer for, hvordan de faglige udvalg ved hjælp af overbygningstrin kan imødekomme stigende kompetencekrav på arbejdsmarkedet.
- Elever i erhvervsuddannelserne skal for at deltage i skolepraktik være egnede og aktivt søge de praktikpladser, der tilbydes inden for en rimelig afstand. De skal også udvise fleksibilitet i forhold til deres ønsker. EMMA-kriterierne skal i deres nuværende, opstrammede form revideres, så de ikke lægger unødige hindringer i vejen for, at de, der ønsker en erhvervsuddannelse, får reel mulighed for at gennemføre den.

- Erhvervsuddannelserne rummer tilbud på mange niveauer, men der skal til stadighed være fokus på, at uddannelserne gennem hele forløbet har en høj kvalitet og et niveau, der matcher arbejdsmarkedets fremtidige behov. Da 75 pct. af tiden i hovedforløbene finder sted i virksomhederne, kræver det, at der sættes fokus på denne del af uddannelsen. Det er her, potentialet for et afgørende kvalitetsløft ligger.
- Kravene til skoleundervisningen er meget forskellige fra uddannelse til uddannelse, og de krav de enkelte brancher stiller til teoretiske kompetencer, varierer meget. Det betyder, at det kan være aktuelt at arbejde med forskellige adgangsniveauer til hovedforløbene i form af specifikke "gærdehøjder" fx i form af visse fag taget på et bestemt niveau. Det skal være muligt for dem, der ønsker det, at nå disse gærdehøjder inden for grundforløbene.
- Erhvervsuddannelsernes forankring i praktisk faglighed fastholdes og udvikles. Det skal ske gennem den anvendte pædagogik og sikres ved lærernes løbende kompetenceudvikling både pædagogisk og erhvervsfagligt, da pædagogisk kompetence og høj faglighed skal gå hånd i hånd for at fastholde erhvervsuddannelsernes særlige karakter.
- Erhvervsuddannelsernes store forskellighed betyder, at det er nødvendigt at forbedre formidlingen af erhvervsuddannelserne til de unge (og deres forældre), så der bliver mere synlige veje til den efterfølgende beskæftigelse. Der skal evt. iværksættes et arbejde, som kan understøtte vejledningen i kommunerne og hjælpe dem til bedre at vejlede de unge i den rigtige retning.
- Det skal ske gennem en reform af taxametrene til erhvervsskolerne, så det sikres, at de afspejler de reelle vilkår og opgaver uddannelserne har.

Erhvervsuddannelserne i det samlede uddannelsessystem

Ovenstående perspektiver for udvikling og forbedring af erhvervsuddannelserne kan imidlertid ikke ses uafhængigt af, hvad der sker på det øvrige uddannelsesområde. Dette hænger i høj grad sammen med erhvervsuddannelsernes dobbelte funktion, som på den ene side er en væsentlig bestanddel af ungdomsuddannelserne i Danmark, og på den anden side en mulighed for alle, uanset alder, til at erhverve et uddannelsesniveau, der kan sikre en stabil tilknytning til arbejdsmarkedet.

En betydelig udfordring er, at for mange unge forlader folkeskolen uden tilstrækkelige personlige eller faglige forudsætninger til at gennemføre en erhvervsuddannelse. Det er en fallit for folkeskolen, at unge mangler basale kvalifikationer, at de har oplevet meningsløshed og nederlag samt er blevet skoletrætte. Det er en forudsætning for resten af uddannelsessystemet, at folkeskolen fungerer tilfredsstillende. Det er dog et skridt i den rigtige retning, at alle unge nu skal vurderes, i forhold til hvorvidt de er uddannelsesparate. De foreløbige tal antyder imidlertid, at det mange steder ikke virker. Det kan ligeledes give anledning til bekymring om, hvilke tilbud der er til de unge, der ikke umiddelbart vurderes parate til en ungdomsuddannelse.

Et nyt element i tilbuddene til unge efter folkeskolen er forslaget om at etablere en flexuddannelse som en tredje ungdomsuddannelsesvej, der sikrer muligheder for dem, der hverken har lyst eller evner til en erhvervsuddannelse eller til gymnasiet. Det er den gruppe, som er meget uafklarede og søgende, og som i dag oftest flakker rundt mellem forskellige grundforløb, eller falder helt fra uddannelserne. Flexuddannelsen kan kombinere mange uddannelseselementer tilpasset den unges behov (fx fra erhvervsuddannelser, produktionsskoler, højskoler, daghøjskoler og folkeoplysning) og skal afsluttes med et selvstændigt kompetencebevis, men bør som hovedregel lede til en egentlig kompetencegivende uddannelse, herunder erhvervsuddannelse.

I de kommende år vil samspillet mellem gymnasiet og erhvervsuddannelserne komme på

dagsordenen. Allerede i starten af dette oplæg er der peget på, at der i fremtiden vil være en stor gruppe "ufaglærte" studenter. Det vil være nødvendigt at synliggøre, hvordan erhvervsuddannelserne også kan være en naturlig vej videre mod arbejdsmarkedet for denne gruppe unge. Samtidig er det en udfordring for erhvervsuddannelserne at vurdere, hvordan den viden og moden disse unge allerede har erhvervet, kan udnyttes i uddannelserne. Gymnasiet er ikke længere et alternativ til en erhvervsuddannelse. Det er en anden vej ind i en erhvervsuddannelse.

Det stigende behov for arbejdskraft med en kortere videregående uddannelse er ligeledes en udfordring for erhvervsuddannelserne. En stor del af denne gruppe vil netop være personer, der både har en stor praktisk viden og en teoretisk overbygning. Faglærte, der uddanner sig videre på erhvervsakademierne er et meget stærkt bud på en sådan profil. Derfor skal erhvervsuddannelserne også have tilbud til unge, med forudsætninger for at uddanne sig videre og under uddannelsen styrke og udvikle disse forudsætninger og gøre videreuddannelsesvejen lige så attraktiv som at gå ud på arbejdsmarkedet. Samtidig må der stilles krav til de videregående uddannelser om at anerkende og give merit for de kompetencer, som de unge i erhvervsuddannelserne, har tilegnet sig via den omfattende skoleundervisning, som de har gennemført på skoleopholdene.

Erhvervsuddannelserne må i fremtiden ses i sammenhæng med et samlet system for Livslang Læring. Det gælder både i den forstand, at store grupper fortsat vil have behov for at blive løftet fra ufaglært til faglært niveau, andre vil have behov for at tage en ny faglig uddannelse. Mange vil have behov for efteruddannelse for at ajourføre deres kompetencer, forfine dem, omkvalificere sig og i øvrigt dygtiggøre sig inden for nye områder af betydning for den enkeltes tilknytning til arbejdsmarkedet. Det er vigtigt både for den enkelte og for samfundet, at disse muligheder bevares og udbygges. I den forbindelse er det vigtigt, at alle parter omkring erhvervsuddannelserne er opmærksomme på uddannelsernes

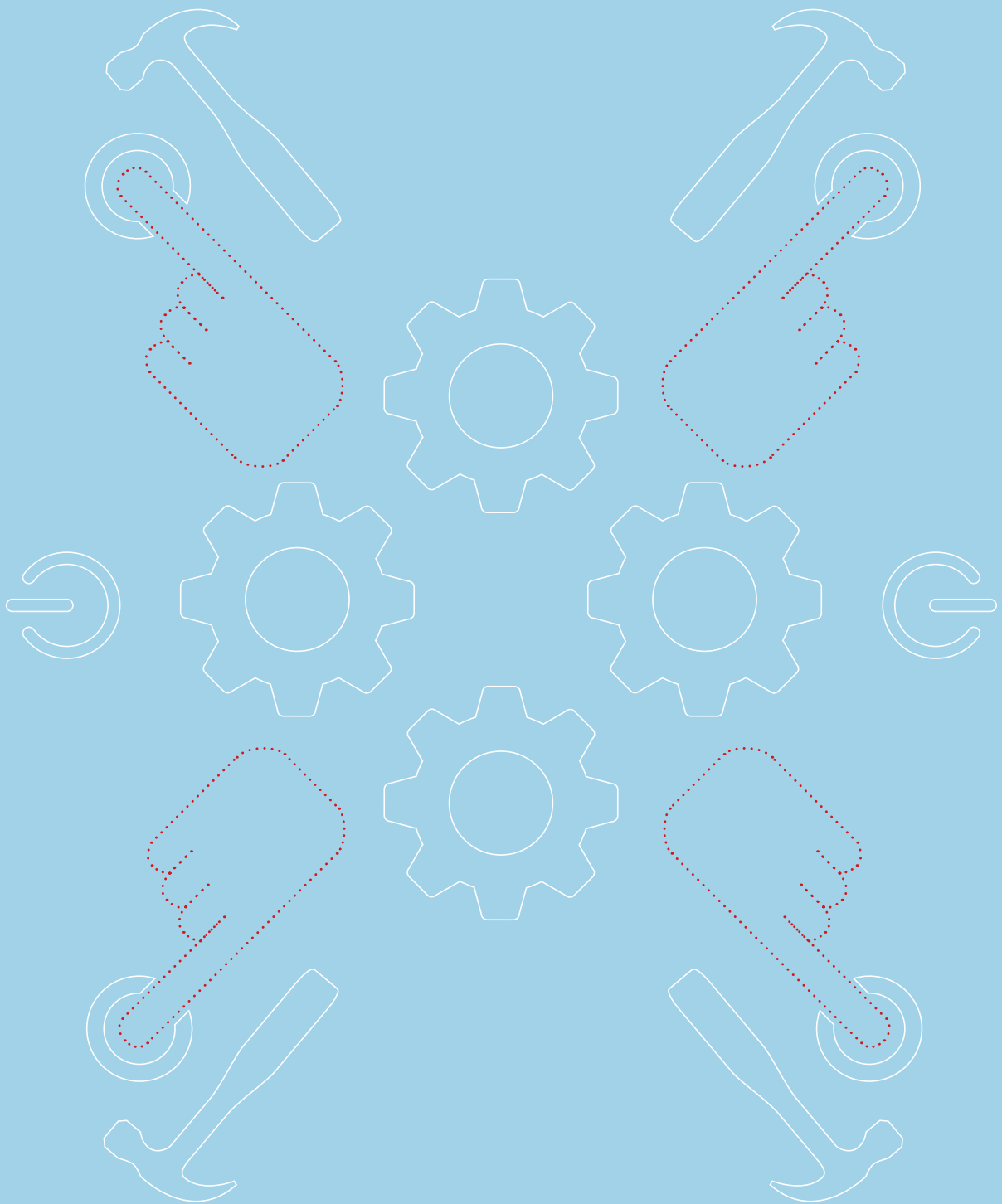
dobbelte funktion som ungdomsuddannelse og kvalificering til et bestemt arbejdsmarked. Det betyder, at man skal være bevidst om, at mens mange unge har behov for yderligere almene kompetencer i forhold til folkeskolen samt for at indarbejde arbejdslivets krav, må man for voksne anerkende, hvad de allerede kan i kraft af tidligere uddannelse og arbejdserfaring og udnytte de muligheder, der ligger i realkompetencevurdering og fx GUV ordningen (se kapitel IV om Livslang Læring).

LO ser forandringerne på arbejdsmarkedet og de tilhørende skærpede kompetencekrav indenfor en overordnet uddannelsespolitisk ramme. En uddannelsespolitisk ramme, der skal føre frem til, at alle unge i Danmark får garanti for at gennemføre en fuld og hel erhvervsuddannelse eller mindst tre års uddannelse ud over grundskolen. Det er LO's opfattelse, at dette i fremtiden vil være et minimum for at klare sig både på arbejdsmarkedet og som samfundsborger. Det må dog ikke have konsekvenser for erhvervsuddannelsernes varighed og struktur, der fortsat alene skal fastlægges af de faglige udvalg på baggrund af arbejdsmarkedets behov.

a

a

a



Perspektivoplæg om erhvervsakademi- og erhvervs- bacheloruddannelserne

- 40 De erhvervsrettede, videregående uddannelser i et vækst- og velfærdsperspektiv
- 43 Erhvervsakademi- og erhvervsbacheloruddannelser
- 45 Efter- og videreuddannelser
- 47 Institutionsstruktur
- 48 Styringen af uddannelserne og institutionerne

De erhvervsrettede, videregående uddannelser i et vækst- og velfærdsperspektiv

Det fremtidige arbejdsmarked vil stille krav om flere med en erhvervsrettet, videregående uddannelse. I AE's prognose fra april 2011 vedrørende de fremtidige arbejdskraft balancer, at der – udover at være mangel på faglært arbejdskraft – også dels vil være en mangel på arbejdskraft med en videregående uddannelse, dels en overproduktion af unge der alene har en gymnasial uddannelse og ingen efterfølgende erhvervskompetencegivende uddannelse, jf. tabel 1.

Der skal derfor være et styrket, samlet udbud af erhvervsrettede uddannelser på såvel erhvervsuddannelses- som videregående niveau. Et sådant styrket udbud skal være knyttet til en national vækst- og velfærdsstrategi, der er i stand til at koble sig til de lokale og regionale strategier, idet der skal være tale om et samlet uddannelsesudbud, der har stor geografisk spredning.

DET ERHVERVSRETTEDE UDBUD SKAL SES I EN SAMMENHÆNG

På den baggrund er det nødvendigt at se det erhvervsrettede uddannelsesområde i en helhed for at sikre uddannelsesmuligheder på såvel grundlæggende som videregående niveau på alle fagområder. Det skal ske gennem udbud i uddannelsesmiljøer, der ligger så tæt på virksomhederne og de uddannelsessøgende, som muligt, når man samtidig skal kunne sikre kvaliteten i udbuddet.

Der er behov for at styrke det erhvervsrettede uddannelsesudbud såvel på ungdomsuddannelsesniveaue som på det videregående uddannelsesniveau. Samtidig vil den stadig stærkere forandringshastighed og de nævnte opkvalificeringskrav på arbejdsmarkedet kræve bedre og mere tilgængelige efter- og videreuddannelsesudbud for medarbejdere i beskæftigelse på arbejdsmarkedet.

Der skal være et stærkere fokus på mulighederne for som voksen at kvalificere sig til at blive faglært; på en styrket efteruddannelsesmæssig mulighed for at øge fleksibiliteten blandt de faglærte; og endelig på en styrket videreuddan-

nelsesmulighed til akademi- og bachelorniveau for faglærte.

BIDRAG TIL OPFYDELSE AF 50 PCT. MÅLSÆTNINGEN

Samtidig må der tages udgangspunkt i, at et øget antal unge nu vælger at tage en gymnasial uddannelse, og at der er et politisk ønske om at øge andelen af unge, der tager en videregående uddannelse, til over 50 pct. Det er vigtigt, at denne udvikling ikke sætter sig igennem som en overproduktion af langvarigt, akademisk uddannede inden for fagområder, hvor der ikke er beskæftigelse.

Det kan samtidig konstateres, at selvom der i forbindelse med etableringen af de nye EA/PB-uddannelser har hersket tvivl om, hvorvidt der faktisk var beskæftigelse til de nye kandidater, så ser beskæftigelsesstatistikkerne ganske fornuftige ud. Der er dog grund til forsat at vurdere udviklingen på det design- og it-mæssige område. Beskæftigelsestallene skal naturligvis i det hele taget følges nøje, idet optaget også er steget væsentligt de sidste par år. Således blev der i alt i 2006 optaget 6.210 på en EA-uddannelse, mens det i 2010 var 8.594 personer. Dette svarer til en stigning på 38 pct.

Både de unge og samfundet vil være bedre tjent med, at en stor del af dem med en gymnasial (og især en erhvervgymnasial) uddannelse vælger en erhvervsrettet, videregående uddannelse. Her skal erhvervsakademi- og erhvervsbacheloruddannelserne være centrale udbud (forkortet "EA og EB-uddannelserne"). Det vil samtidig kunne være med til at styrke ansættelsen af medarbejdere med en videregående uddannelse – her altså EA og EB'er – i private virksomheder, så man går fra, at langt størstedelen af arbejdskraften med en videregående uddannelse er offentlig ansat til en langt mere balanceret beskæftigelsesmæssig situation mellem det private og det offentlige arbejdsmarked.

EA og EB-uddannelserne skal fastholde den stærke orientering mod den faktiske praksis i

TABEL 1: ARBEJDSKRAFTMANGEL OG -OVERSKUD 2010-2020

	ARBEJDSSTYRKE 2020	MANGEL (-) / OVERSKUD (+) (B-A)	EFTERSPØRGSELSBESTEMT BESKÆFTIGELSE (A)	UDBUDSBESTEMT BESKÆFTIGELSE (B)
	1.000 PERSONER		ÆNDRING I 1000 PERSONER	
Ufaglærte	645	104	-213	-109
Gymnasiale	349	79	-2	77
Faglærte	932	-30	9	-21
KVU	169	-50	57	6
MVU	498	-81	124	42
LVU	315	-21	97	76
I alt	2.909	0	71	71

KILDE: AE Økonomiske Tendenser, april 2011

TABEL 2: BESKÆFTIGELSESTATISTIK 2005 - 2009

HOVEDOMRÅDER	2005	2006	2007	2008	2009
Bio- og laboratorier, KVU	71 pct.	74 pct.	81 pct.	86 pct.	84 pct.
Design, KVU	60 pct.	72 pct.	76 pct.	82 pct.	73 pct.
It, KVU	54 pct.	61 pct.	69 pct.	70 pct.	70 pct.
Teknik, KVU	75 pct.	87 pct.	87 pct.	93 pct.	85 pct.
Økonomiske/merkantil, KVU	71 pct.	78 pct.	82 pct.	85 pct.	80 pct.
Øvrige, KVU	88 pct.	94 pct.	94 pct.	96 pct.	94 pct.
Total	74 pct.	82 pct.	84 pct.	87 pct.	84 pct.

Udtræk fra UNI-C's databank på de landsdækkende beskæftigelsesprocenter på de enkelte uddannelser. UNI-C's beskæftigelsescentral opgøres på dimensionerne: beskæftiget, ledig og uden for arbejdsstyrken og indeholder således ikke dimensionen videreuddannelse. De nyeste ledighedstal er fra 2009.

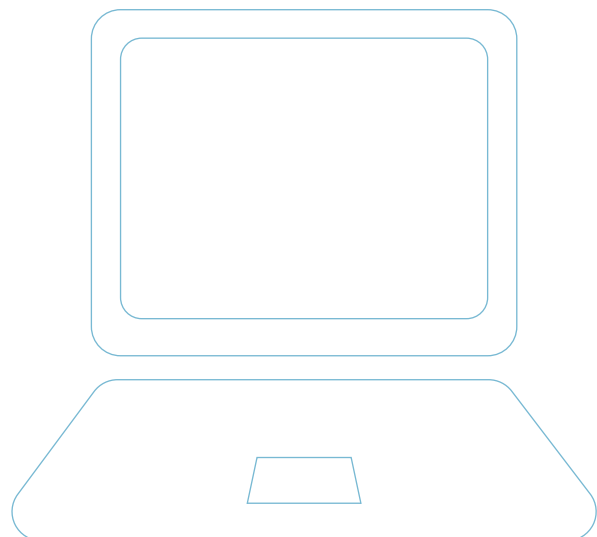
virksomhederne, som i dag er de erhvervsrettede uddannelsers særkende. Det betyder blandt andet, at den pædagogiske tilgang med en stærk praksis- og opgaveorienteret tilrettelæggelse af undervisningen skal styrkes.

Uanset det konkrete institutionstilhørsforhold skal EA og EB knytte an til en tradition, hvor ud-

dannelserne indholdsmæssigt er opbygget med henblik på slutmålet i den praktiske anvendelse. Uddannelserne må strukturelt være i et tæt samarbejde med det aftagende erhvervsliv og dermed med virksomheder/institutioner og de tilknyttede arbejdsmarkedsorganisationer.

POLITISKE HOVEDPUNKTER:

- 1) Det erhvervsrettede uddannelsesområde skal ses samlet, således at der skal være uddannelsesmuligheder på såvel grundlæggende som videregående niveau på alle fagområder.
- 2) De erhvervsrettede uddannelser skal have så stærk en geografisk spredning som muligt, dvs. med bevarelse af tilstrækkeligt kvalitative uddannelsesmiljøer og dermed være så tæt på virksomhederne og de uddannelsessøgende som muligt.
- 3) Der skal være fokus på sammenhængen mellem mulighederne for som voksen at kvalificere sig til at blive faglært; en styrket understøttelse af fleksibiliteten blandt de faglærte samt en styrket videreuddannelsesmulighed for faglærte.
- 4) Der skal være en stærk indsats for at gøre erhvervsrettede uddannelser på erhvervsakademi niveau mere attraktive for personer med en gymnasial uddannelse (HHX, HTX, STX eller HF), der ønsker en erhvervsrettet videregående uddannelse.



Erhvervsakademi- og erhvervsbacheloruddannelser

Uddannelsesudbuddet inden for erhvervsakademiuuddannelserne (EA) og erhvervsbacheloruddannelserne (EB) skal dække to vigtige uddannelsespolitiske målsætninger.

EUD SOM ADGANGSVEJ

1) For det første er det vigtigt at sikre, at alle med en grundlæggende erhvervsuddannelse har mulighed for optagelse på en videregående uddannelse – evt. i forbindelse med supplerende eux-fag, afhængig af hvilken videregående uddannelse der er tale om. Det er en afgørende forudsætning for at øge erhvervsuddannelsernes attraktivitet og for at sikre, at elever, der i dag opfatter, at de skal vælge mellem gymnasiet og en faglig uddannelse, ikke fravælger sidstnævnte, fordi den opfattes som en blindgyde i forhold til videre uddannelse. Derfor skal EA/EB-uddannelserne udvikles i tæt sammenhæng med erhvervsuddannelserne, således at det faglige indhold og den faglige progression er afstemt de to uddannelsessystemer imellem.

De seneste tiltag med etableringen af "eux" peger på behovet for at have relevante videregående uddannelses tilbud, som fx elever med en eux kan stile imod at anvende. Etableringen af relevante EA/EB-uddannelser er således en af forudsætningerne for at få løftet eux, idet det i høj grad er de erhvervsrettede videregående uddannelser på erhvervsakademier, der kan fremstå som et alternativ til en gymnasial uddannelse og en traditionel akademisk uddannelse.

DEN GYMNASIALE ADGANG

2) For det andet skal EA/EB give unge med en gymnasial uddannelse et tilbud om en erhvervsrettet videregående uddannelse. LO arbejder for at gøre de erhvervsrettede uddannelser på erhvervsakademi- og erhvervsbachelorniveau så attraktive for studenter, der ønsker en erhvervsrettet, videregående uddannelse, som muligt. Derfor skal de efterfølgende muligheder på EA og EB-niveauet bl.a. være meget synlige på de gymnasiale retninger.

EA/EB-uddannelserne skal løse begge målsætninger ligeværdigt, men der kan godt – som i dag – være forskel på de enkelte uddannelsers profil, således at nogle har en stærk overvægt af studerende med eud-baggrund, andre overvægt af studerende med gymnasial baggrund.

En række af EA/EB-uddannelserne viser dog også, at det kan lade sig gøre at skabe uddannelser, der tiltrækker såvel gymnasialt uddannede (både stx og hhx) som faglærte (fx bygningskonstruktøruddannelsen, it-teknolog og auto-teknolog).

UDVIKLING AF PRAKTIKKEN

Derfor skal det, bl.a. for at styrke kvalificeringen af dem, der kommer med gymnasial baggrund (især stx'ere), være muligt at indarbejde et større praktikelement (evt. lønnet og overenskomstdækket) i uddannelserne, såfremt parterne på området er enige om det. Ligeledes vil LO sikre, at der tilbydes et forkursus som indgang til en akademiuddannelse, hvis det er nødvendigt af hensyn til den enkelte EA/EB-uddannelses indhold og profil.

Eksempler på eksisterende uddannelsesforløb, hvor en erhvervsuddannelse giver adgang til et videregående uddannelsesforløb, der slutter på erhvervsbachelorniveau:

- En mediegrafiker kan blive professionsbachelor (PB) i grafisk kommunikation eller PB i medieproduktion og ledelse.
- En kontoruddannet kan blive markedsføringsøkonom og derefter fx PB i international handel og markedsføring, eller PB i sportsmanagement.
- En sosu-assistent kan blive enten fx sygeplejerske, bioanalytiker, PB i ernæring og sundhed, eller socialrådgiver.
- En elektriker kan blive installatør (EA) og derefter blive PB som teknisk manager offshore.
- En tømrer kan blive byggetekniker og derefter bygningskonstruktør.

- En gartner kan blive PB som have- og parkingeniør, eller PB som skov- og landskabsingeniør.
- En mekaniker kan blive først produktionsteknolog (EA) og derefter PB i design og business.

Det skal bemærkes, at der dels kan være specifikke fagkrav eller overgangsprøver knyttet til disse forløb, dels at der er andre eksempler, og at listen ikke er udtømmende.

FLEKSIBLE UDDANNELSESVEJE

Der er udviklet en række PB-overbygninger på EA'erne, og dette er i tråd med LO's krav om, at der etableres mulighed for, at en erhvervsakademiuddannelse kan føre videre til et bachelorniveau.

Det er desværre ikke samtidig den mest fleksibel og sammenhængende videreuddannelsesmulighed fra eud over EA til en EB (Erhvervsbachelor). Flexibelt i den forstand at det fx tillader en modulariseret opbygning, hvor der kan være perioder med beskæftigelse under vejs og sammenhængende på den måde, at der er sikret beskrevne veje ("trådte stier") til et anerkendt niveau på erhvervsbachelorniveau. Et bachelorniveau, som samtidig ikke i samme grad som professionsbachelorniveauet, læner sig op ad klassiske, akademiske måder at vurdere det faglige niveau på. Erhvervsbachelorniveauet er derimod et højt fagligt niveau, der tager afsæt i høje kompetenceniveauer i de aftagende jobfunktioner i arbejdslivet.

Det skal derudover sikres, at EA-uddannelser får så gode overgangsmuligheder som muligt til relevante universitetsuddannelser (især HA og Diplomingeniøruddannelserne), og at PB/EB-uddannelserne også har "hul igennem" til relevante universitetskandidatuddannelser.

LO vil arbejde for, at flere søger akademiuddannelserne, herunder især de tekniske EA'er, der i dag har et ret lille volumen. Det skal fx ske

gennem kampagner sammen med såvel ministeriet som arbejdsgiverne.

POLITISKE HOVEDPUNKTER:

- 1) Bedre muligheder for at dem, der kommer med gymnasial baggrund, sikres reelle forudsætninger for EA/EB-uddannelser.
- 2) Mere fleksible muligheder for at styrke praktikken i EA/EB-uddannelserne.
- 3) Udvikling af flere relevante EB-overbygninger med vægt på erhvervsbachelor.
- 4) Sikre EA/EB videreuddannelsesmulighederne, herunder at udvikle/fastholde en tæt tilknytning til diplomingeniør- og maskinmesteruddannelserne på det tekniske område og HA-uddannelserne på det merkantile.
- 5) Udvikling af nye, relevante EA/EB udbud – fx indenfor velfærdsteknologi, it drift og administration/økonomistyring.

Efter- og videreuddannelser

Tilbuddet til de arbejdsmarkedsaktive om kompetencegivende efter- og videreuddannelse skal styrkes. Alle prognoser i forhold til et fremtidigt arbejdsmarked peger på, at øget omstilling og fleksibilitet i endnu højere grad bliver et vilkår fremover.

Det betyder også, at kravene til fremtidig kompetenceudvikling vil øges – også for de, der allerede har en erhvervsrettet uddannelse. Såvel for faglærte som for EA og EB-uddannede skal der være effektive tilbud om både efteruddannelse, der kan sikre enten ajourføring, specialisering eller nye tværgående kompetencer, og egentlige videreuddannelses tilbud, der kan give den enkelte et løft til et højere kompetenceniveau.

EFTERUDDANNELSE

Efteruddannelses tilbuddene til EA og EB skal udvikles, så der bliver mulighed for at få såvel ajourføring (typisk når grunduddannelsen bliver moderniseret, og man derfor kan have brug for at lære noget af det, de nye nu kan), specialisering (typisk når man ikke skal have en helt ny uddannelse, men alene have suppleret ens viden inden for et specifikt fagligt felt) eller styrket ens fleksibilitet (typisk ved at tage enkeltfag uden for ens eget kernefagområde).

Dette udbud er der i bedste fald kun sporadisk i dag – fx ved udbud af fagspecifikke kurser – men skal udvikles, så det fremstår klart og struktureret for den enkelte, der har behov for efteruddannelse. Ligeledes er det nødvendigt at udbygge kursusudbuddet af meget korte kurser.

VIDEREUDDANNELSE

Videreuddannelse for faglærte vil primært dreje sig om den videregående voksenuddannelse (VU), dvs. akademiuddannelserne (AU) og herunder merkonomuddannelserne – mens diplomuddannelser er videreuddannelsesmuligheden for EA'erne. Disse tilbud bliver centrale i en fremtidig livslang læringsstrategi. Nedenfor tages primært udgangspunkt i AU- og diplomuddannelserne som faglig efter- og videreuddannelse

– og dermed ikke i den ledelsesuddannelsesaktivitet, som i dag på begge niveauer faktisk er den største aktivitet.

Eksempler på eksisterende VU'er/akademiuddannelser:

- Akademiuddannelse i økonomi- og ressourcestyring
- Akademiuddannelse i finansiell rådgivning
- Akademiuddannelse i ledelse
- Akademiuddannelse i ungdomspædagogik
- Akademiuddannelse i kommunikation og formidling
- Akademiuddannelse til statonom
- Akademiuddannelse i odontologisk praksis

Eksempler på eksisterende diplomuddannelser:

- Diplomstudier i offentlig administration
- Diplomuddannelse i ledelse
- Diplomuddannelse i børne- og ungeområdet
- Diplomuddannelse i familierapi
- Sociale diplomuddannelser
- Teknisk diplomuddannelse i it
- Teknisk diplomuddannelse i projektledelse

Med udgangspunkt i den aktuelle situation, hvor AU-uddannelserne er ret koncentreret omkring det område, merkonomudbuddet tidligere dækkede, og hvor diplomuddannelserne primært fungerer som efteruddannelse og/eller specialiseringsmulighed for personer, der har en professionsbacheloruddannelse eller mellemlang videregående uddannelse, skal der arbejdes for, at disse videreuddannelsesmuligheder styrkes som egentlige videreuddannelsesmuligheder. Dvs. udvikling af tilbud, der kan løfte faglærte til erhvervsakademi/kvu-niveau; erhvervsakademi/kvu-uddannede til erhvervs-/professionsbachelorniveau.

Der skal på den baggrund og i samarbejde med det aftagende arbejdsmarked udvikles en bredere portefølje af efter- og videreuddannelses tilbud, end vi kender det i dag, på såvel VU- som diplomniveau. Dette skal ske i sammenhæng med

en kritisk gennemgang af det eksisterende udbud. Det vil i en sådan kritisk gennemgang også være nødvendigt at se på, om det nuværende modulomfang på 10 ECTS er det bedste, (når diplommodulerne fx er nedsat til 5 ECTS).

NYE UDBUDSFORMER

Det er ikke alene en indholdsmæssig udfordring at få løftet især AU som efter- og videreuddannelsesmulighed. Det kræver også udvikling af afviklingsformerne.

For det første skal der bl.a. arbejdes med nye modeller for deltidsuddannelser, hvor det er muligt at bevare en lønindkomst. Det kan evt. knyttes til en særlig mulighed for at oppebære SVU (statens voksenuddannelsesstøtte) i den periode, man er studerende, således at økonomien ikke er en uoverstigelig barriere for videreuddannelse i det ordinære uddannelsessystem. Det kan fx betyde, at man får SVU en eller to dage om ugen, mens man arbejder resten af dagene.

For det andet skal der arbejdes med afviklingsformer, der kan tilgodese, at en række af målgrupperne for de enkelte områder kan være spredt over hele landet. Det vil betyde en øget anvendelse af "blended learning", hvor der fx kombineres it-baseret undervisning med en distribution af aktiviteter ud over landets erhvervsakademier, men under styring/udbud fra et enkelt akademi med spidskompetence på feltet.

POLITISKE HOVEDPUNKTER:

- 1) Der skal arbejdes for flere faglige profiler på VVU/AU-området, herunder give bedre muligheder for gennem videreuddannelserne at skabe sig en bredere faglig profil, og ikke alene specialiseringsmuligheder.
- 2) Der skal arbejdes for udbudsformer tilpasset målgruppen, dvs. udbud der er tilpasset medarbejdere i travle virksomheder, og som måske er bosat langt fra udbudsstedet.
- 3) Der skal etableres et sammenhængende og struktureret efteruddannelsesstilbud for EA- og EB-erne.
- 4) Der skal laves en kampagne for øget VVU/AU-aktivitet på nye faglige områder.

Institutionsstruktur

LO's perspektiv er, at de nye, selvstændiggjorte erhvervsakademier får en sådan styrke, at så mange af dem som muligt også kan udbyde PB/EB-uddannelser efter 2015, uden at skulle fusionere med en professionshøjskole.

Selvstændiggørelsen af akademierne hænger sammen med etableringen af selvstændige, partsbaserede bestyrelser med fokus på det arbejdsmarked, som de EA- og EB-uddannede retter sig mod.

Styrkelsen af erhvervsakademierne skal være med til at sikre kvaliteten i uddannelserne. Herunder er det en særlig opgave for akademierne at sikre et geografisk spredt udbud gennem kvalitetsudviklingsmekanismer og etablering af studiemiljøer, der både tilgodeser ønsket om geografisk spredning og kravet om kvalitet.

EA HANDLINGSPLAN 2015

I "EA Handlingsplan 2015", har LO sammen med arbejdsgiversiden¹ nærmere beskrevet, hvad det kræver. Hovedpunkterne i oplægget er:

- Selvstændiggørelse af akademierne gennem udspaltning fra erhvervsskolerne og etablering af partsbaserede bestyrelser.
- Styrket kvalitetsarbejde og dokumentation herfor.
- Samarbejde med arbejdsmarkedets parter såvel på det enkelte akademi som i sektoren som helhed.

DEN LANGSIGTEDE MÅLSÆTNING

Det langsigtede mål for LO er at sikre en institutionsmæssig ramme, hvor der er:

- De relevante uddannelsesmæssige tilbud for LO's medlemsgrupper på såvel de ordinære som på efter- og videreuddannelsesområdet.
- Et studie- og undervisermiljø, der afspejler uddannelsernes forankring i en konkret virksomheds/institutionsnær ramme, herunder en fortsat tæt tilknytning til øvrige erhvervsrettede uddannelser.

- En ledelses- og styringsmæssig tilgang, hvor der er tæt tilknytning til arbejdsmarkedets parter på de for EA/relevante områder.

Disse målsætninger nås i dag bedst ved at styrke en selvstændig erhvervsakademisektor. Det betyder også, at LO arbejder efter disse målsætninger på såvel eksisterende Professionshøjskoler som eventuelle kommende, der udbyder EA/EB og de tilknyttede efter- og videreuddannelsesudbud.

POLITISKE HOVEDPUNKTER:

- 1) Der skal arbejdes frem mod bæredygtige akademier.
- 2) Selvstændiggørelsen af akademierne skal ske med nye, partsbaserede bestyrelser.
- 3) Alle EA/EB-uddannelser skal udbydes i institutionsmæssige rammer, der sikrer virksomheds/institutionsnærhed, et praksisnært studiemiljø og en tæt tilknytning til arbejdsmarkedets parter.

NOTE 1: DI, Dansk Byggeri, Dansk Erhverv, Teknik, Finanssektorens arbejdsgiverforening og SALA

Styringen af uddannelserne og institutionerne

Dette afsnit af perspektivoplægget omhandler ikke akkrediteringssystemet som sådan, idet det afventer en særlig diskussion i 2011/12. Der vil naturligvis indgå en række elementer i nedenstående, som vil være afsæt for den kommende diskussion af et nyt akkrediteringssystem, som jo vil være centralt i styringen af uddannelser og institutioner.

NATIONALE FAGRÅD

Der er behov for at styrke nationale partsbaserede organer, der fx inddrages i akkrediteringsprocesser og udbudsplaceringer. LO foreslår en styrkelse af det uddannelsesbaserede rådgivningssystem. Det foreslås således, at der til afløsning af den nuværende, stort set ikke fungerende §19-udvalgsstruktur, etableres en række fagråd, der skal omfatte alle videregående uddannelsesudbud på EA, EB/PB- og AU/Diplom-niveau. Fagrådene skal etableres, så de dækker mere end enkelte uddannelser, og dermed etableres inden for en række bredere beskæftigelsesfelter (5-7 områder).

Disse nye fagråd skal supplere den overordnede rådgivning, der i dag gives af Rådet for Erhvervsakademi- og Professionsbacheloruddannelserne (REP). Sådanne nye råd vil også afløse de mere ad-hoc prægede tiltag som fx den nyligt nedsatte "følgegruppe for pædagoguddannelsen".

Fagrådene skal bestå af de relevante arbejdsmarkedsparter og knyttes til de nationale faglige netværk, som uddannelsesinstitutionerne i de fleste tilfælde har etableret.

BESTYRELSENE

På den enkelte institution skal der etableres bestyrelser med paritetisk deltagelse fra parterne eventuelt suppleret med særligt udpegede – efter den model man kender på erhvervsskolerne. Andre uddannelsesinstitutioner skal ikke som sådan deltage med bestyrelsesmedlemmer i akademiets bestyrelse.

Disse partsbaserede bestyrelser skal udpege et formandskab.

DE LOKALE UDDANNELSESUDVALG

Det lokale uddannelsesudvalgsniveau skal styrkes, således at arbejdet i og gennem disse bliver attraktivt for såvel akademierne som for virksomheder/organisationer.

Det betyder, at arbejdet skal udvikles ud over den eksisterende ramme såvel i forhold til hvem der deltager (flere arbejdsmarkedsrepræsentanter skal inddrages) som i forhold til hvad der arbejdes med (nye krav i brancherne, gode ideer til samarbejde og projekter, udvikling af praktikforløbene og uddannelsernes lokale udvikling skal spille en større rolle end alene formalia vedrørende godkendelse af studieplaner).

De lokale uddannelsesudvalg kunne ligeledes udpege repræsentanter til nationale uddannelsesnetværk på de enkelte uddannelsers område.

DSR (DE STUDERENDES RÅD) SKAL STYRKES

Det er vigtigt for LO, at de studerende får indflydelse og bliver hørt, når det såvel drejer sig om forholdene på den enkelte institution og den enkelte uddannelse, som når det drejer sig om de generelle forhold på nationalt plan. LO vil derfor presse på for, at akademierne bliver i stand til at få etableret DSR på alle institutionerne, således at de studerendes interesser bliver varetaget lokalt. Det er samtidig vigtigt, at disse DSR får et godt samspil med den medlemsorganisation af de studerende, som de enkelte forbund varetager. Målet er at få en styrket repræsentation af de EA-studerendes interesser – fx også i REP-rådet.

NYE MODELLER FOR NATIONALT PARTSSAMARBEJDE

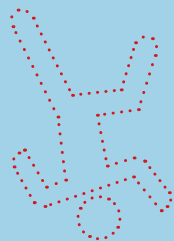
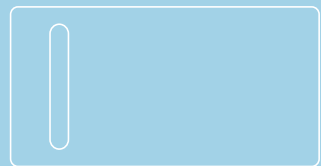
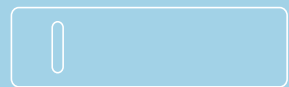
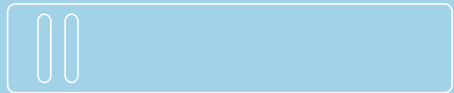
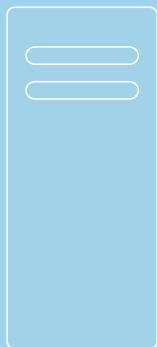
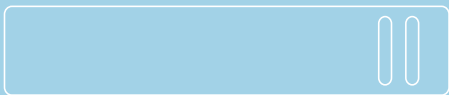
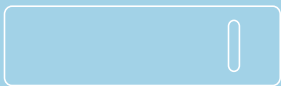
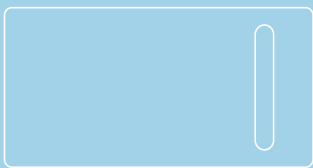
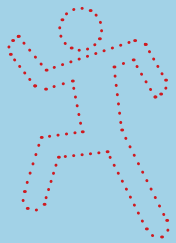
Indtil LO får opfyldt ønsket om en mere samlet, national uddannelsesbaseret rådgivning, vil vi arbejde med at udvikle en supplerende model for partssamarbejde og indflydelse på de vi-

deregående uddannelser – i første omgang erhvervsakademisektoren. Dette er bl.a. nødvendigt for at fastholde, og gerne udvikle, det forpligtende partssamarbejde på dette uddannelsesniveau. Så længe det ikke er muligt at få skabt en sammenhængende national styringsstruktur med stærk partsdeltagelse – som fx fagråd vil være centrale i – er det vigtigt at få etableret strukturer, hvor arbejdsmarkedets parter er forpligtede i forhold til disse uddannelser.

POLITISKE HOVEDPUNKTER:

- 1) Der skal etableres fagråd, der dækker mere end enkelte uddannelser, men derimod en række bredere beskæftigelsesfelter.
- 2) De lokale uddannelsesudvalg skal styrkes og udvikles, således at de indgår i et bredere samarbejde med skolen om at udpege udviklingsbehov, styrke rammerne for det konkrete virksomheds/institutionssamarbejde, etc.
- 3) Der skal udvikles en ny model for partssamarbejde og indflydelse på de videregående uddannelser – i første omgang EA og EB-uddannelser. Samarbejdet skal i udgangspunktet etableres, så det både favner det institutionelle og det uddannelsesmæssige i en fælles ramme.





KAPITEL IV

Perspektiver for og forslag til den fremtidige indsats for Livslang Læring

- 52 Indledning
- 53 Arbejdskraft og kompetencebehov i Danmark
- 54 Uddannelsespolitik med fokus på Livslang Læring
- 57 Tre strenge i et samlet uddannelsespolitisk program for Livslang Læring
- 60 Styringsstruktur og rammer – herunder partsstyrets gennemslagskraft
- 62 Rammer og vilkår under de tre strenge i programmet for Livslang Læring

Indledning

LO's formål med det foreliggende perspektivoplæg, som indeholder forslag til et sammenhængende uddannelsespolitisk program for Livslang Læring for alle, er at give nogle centrale bud på de uddannelsespolitiske indsatser, der er helt nødvendige for at imødekomme de kompetencemæssige udfordringer Danmark i dag står overfor.

I et vækst og velfærdsperspektiv er uddannelse og kompetenceudvikling af såvel unge som voksne helt afgørende. Det er uomgængeligt, at viden og kompetencer er hele grundlaget for samfundets vækst og velfærd.

Det er en uddannelsespolitisk hovedopgave at finde løsninger, der kan imødegå en situation, hvor manglen på arbejdskraft med de rette kompetencer vil hæmme væksten og den danske konkurrenceevne.

Det er derfor helt afgørende, at der sættes massivt ind med reelle uddannelsesløft af arbejdsstyrken. Ikke mindst er det afgørende, at det gøres ud fra nogle centrale målsætninger, der følges op af konkrete initiativer, så indsatserne kan måles og i givet fald løbende justeres.

Siden Trepartsaftalen vedrørende voksen- og efteruddannelse "Livslang opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet" fra marts 2006 og de efterfølgende politiske forlig, er der indtil foråret 2010 sket en relativ gunstig udvikling i de forskellige uddannelsesprogrammer samt de institutionelle rammer og finansiering af disse.

Der har trods dette været tale om en udvikling, som desværre ikke har vist sig tilstrækkelig effektiv i forhold til den omfattende opkvalificering af arbejdsstyrken, der er brug for.

Når dette vurderes i sammenhæng med, at de gunstige vilkår er blevet grundigt ændret som følge af de politiske indgreb og de massive besparelser, som er gennemført af VK-regeringen i 2011, vækker det stor bekymring. Vi risikerer at stå med et kæmpe kompetencemæssigt under-

skud hos arbejdsstyrken med store konsekvenser for den enkelte, arbejdspladserne og for Danmarks vækst, velfærd og konkurrenceevne.

De seneste store besparelser har givet et ekstra skub i en helt forkert retning i forhold til en målsætning om at styrke arbejdskraftens kompetencer, fleksibilitet og mobilitet gennem uddannelsespolitiske initiativer, der kan bidrage til at løfte kompetencerne for at efterkomme behovene på et dynamisk arbejdsmarked.

LO foreslår derfor, at der skal sættes massiv ind på et samlet uddannelsespolitisk program for Livslang Læring. Det skal sikre, at indsatsen for voksnes kompetenceudvikling bliver så effektiv, kvalificeret og fleksibel som mulig for alle på arbejdsmarkedet. Det skal understøtte målrettet opkvalificering samt gode jobmuligheder for den enkelte og sikre en god konkurrenceevne, høj beskæftigelse og velfærd i samfundet.

LO mener således, at der er behov for at udvikle målrettede indsatser, der kan bidrage til et dobbelt uddannelsesløft. Et dobbelt uddannelsesløft indebærer, at ufaglærte skal opkvalificeres til faglært niveau, og at faglærte skal opkvalificeres til et videregående niveau. Ligesom det skal være muligt gennem fokuserede indsatser at udvikle voksnes kompetencer horisontalt i forhold til innovation og udvikling af eksisterende og nye jobområder.

LO foreslår derfor, at der udvikles indsatser inden for tre strenge: Opkvalificeringsstregen, videreuddannelsesstregen og efteruddannelsesstregen. Inden for hver af disse strenge udvikles og fokuseres indsatser, der skal sikre, at arbejdsstyrkens kompetencer udvikles og vedligeholdes.

Et sådant uddannelsespolitisk program for Livslang Læring med dertil knyttede tre strenge vil kræve et omfattende udviklingsarbejde. I det følgende beskrives udfordringerne, målsætninger samt formålet med et samlet program for Livslang Læring nærmere.

Arbejdskraft og kompetencebehov i Danmark

I Danmark står vi i dag overfor nogle helt bastante udfordringer, som især skal ses i lyset af den økonomiske krise, som satte ind med en sjælden set styrke i 2008.

Det danske arbejdsmarked har været hårdt ramt. Over en kort periode fra 2008-2010 har Danmark hidtil, ifølge Danmarks Nationalregnskab tabt 170.000 arbejdspladser. Arbejdspladser, der for langt størstedelens vedkommende ikke vil komme igen, når krisen er overstået.

Globaliseringen har således sammen med den økonomiske krise speedet forandringerne på arbejdsmarkedet op. Krisen har medført, at der sker overordnede internationale forskydninger i økonomi og samhandel, der påvirker Danmark, og at der sker forskydninger i erhvervene i Danmark.

Vi skal i Danmark kunne klare os i en verden, der er præget af nye vækstøkonomier og globaliserings vilkår. Der skal derfor arbejdes ihærdigt på at undgå de kompetencemæssige ubalancer, som ellers vil opstå på arbejdsmarkedet med meget store samfundsmæssige, økonomiske og individuelle konsekvenser i forhold til vækst og velstand.

Det fremgår tydeligt af Arbejderbevægelsens Erhvervsråds (AE) analyse fra april 2011 af økonomiske tendenser, at Danmark frem mod 2020 vil opleve en markant mangel på uddannet arbejdskraft.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd's fremskrivninger viser således (se tabel 1 i kapitel III, side 41), at der i 2020 vil mangle 30.000 personer med en faglært uddannelse, 50.000 personer med en kort videregående uddannelse, 81.000 personer med en mellemlang videregående uddannelse og 21.000 personer med en lang videregående uddannelse. Omvendt vil der være et overskud af 104.000 personer uden uddannelse efter folkeskolen (ufaglærte) og 79.000 personer med udelukkende en gymnasial uddannelse.

Danmark vil ud fra denne prognose komme til at stå i en situation, hvor der vil være for mange

med ikke-relevante kompetencer og samtidig for få med de rigtige relevante kompetencer. Paradokset er dynamisk, dvs. at der hele tiden sker ændringer i, hvad der regnes for "relevante" kompetencer.

Udvikling på arbejdsmarkedet vil betyde, at kravene til arbejdskraftens kompetencer vil stige i forhold til fx nye jobområder, hvor teknologi og viden udvikles og skal fornyes. Samtidig vil ske udvikling af nuværende jobområder, hvor kravene til kompetencer tillige ændres, men ikke nødvendigvis øges. Og ikke mindst kravene om kompetencer i forhold til nye brancher og vækstområder (fx klima, energi, service m.v.)

Vi skal således uddanne til et arbejdsmarked, hvor kvalifikationskravene ændrer sig – både vertikalt og horisontalt.

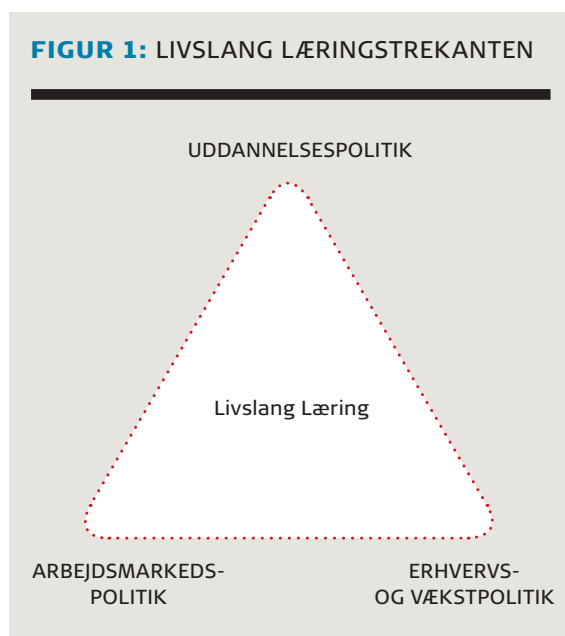
Der vil blive et stort behov for opkvalificering af såvel beskæftigede som arbejdsløse og opsagte medarbejdere. Ligesom der også vil blive brug for fokuseret og kontinuerlig vedligeholdelse og faglig innovation af eksisterende kompetencer hos alle.

Det er vigtigt fortsat at udvikle et arbejdsmarkedsnært uddannelsessystem for Livslang Læring, der – mere målrettet end det eksisterende – løbende kan kvalificere ufaglærte og faglærte voksne til nye opgaver på nye og eksisterende jobområder.

Uddannelsespolitik med fokus på Livslang Læring

LO ønsker en uddannelsespolitik med øget fokus på Livslang Læring. Dette betragtet i et vækst-, velfærds- og beskæftigelsesperspektiv.

LO foreslår derfor, at der udarbejdes et overordnet uddannelsespolitisk program for Livslang Læring. Et sådant sammenhængende uddannelsespolitisk program skal fungere i et nært samspil med arbejdsmarkeds- og erhvervspolitiske initiativer.



I midten af denne trekant for Livslang Læring er det de kompetencemæssige elementer, der udgør grundpillerne i en opkvalificering af såvel den enkelte som af arbejdsstyrken som helhed. Livslang læring er helt central i et aktivt samspil med de nævnte politikområder for, at den enkelte kan udvikle sine kompetencer i samklang med samfundets fremtidige krav til kvalificeret arbejdskraft. Det gælder såvel arbejdsløse som beskæftigede.

Fremtidens uddannelsespolitik for Livslang Læring skal således baseres på bevidste og prioriterede initiativer til at styrke arbejdsstyrkens kompetencer og mobilitet, så arbejdsstyrken kan honorere de forandringer, der kan forventes

på arbejdsmarkedet. Kompetencer og mobilitet vil være helt afgørende for arbejdsstyrkens beskæftigelsesmæssige sikkerhed på arbejdsmarkedet også fremover.

Et sådant program for Livslang Læring skal indeholde specifikke indsatsområder inden for tre overordnede strenge, der hver har sine målsætninger for de indsatser, der særligt skal prioriteres.

TI UDFORDRINGER

I forhold til de kompetencemæssige ubalancer vi i Danmark har udsigt til at stå overfor, er det nødvendigt at fokusere på de udfordringer, som bl.a. de hidtidige indsatser står overfor.

Det er ikke lykkedes at lave om til de uddannelsespolitiske målsætninger fra bl.a. Trepartsaftalen fra 2006. Derfor er det nødvendigt med et kritisk blik på de hidtidige indsatser med henblik på at revurdere, forny og/eller omformulere initiativerne i nye typer indsatser.

LO finder, at der især er tale om ti udfordringer:

- 1) At fokusere indsatsen for den del af arbejdsstyrken, som har svage almene forudsætninger (voksne tosprogede, ordblinde og læse/stave-svage). Det eksisterende måltal for forberende voksenundervisning (FVU) på 40.000 kursister pr. år er endnu ikke nået, og behovet er reelt ikke blevet mindre.
- 2) At skabe bedre og regulære veje til EUD for voksne, herunder at vurdere voksenlærlinge muligheden og evt. ændringer i grunduddannelse for voksne (GVU) med henblik på overskuelige voksenindgange til EUD, der fører til reel opkvalificering af den enkelte ufaglærte person.
- 3) At udvikle innovative, sammenhængende indsatser for ajourføring, rekvalificering og specialisering – inden for både nye og eksisterende jobområder og brancher.
- 4) At styrke mulighederne for en løbende opkvalificering i takt med arbejdsmarkedets

udvikling for den store gruppe af ufaglærte og faglærte, der i dag indgår i kvalificerede jobfunktioner i virksomhederne.

- 5) At skabe et sammenhængende og overskueligt videreuddannelsessystem, som gør det lettere og mere attraktivt at deltage i videregående voksenuddannelse og sikrer et reelt uddannelsesløft, herunder fleksible adgangsveje og udvikling af mere praksisnære voksenuddannelser på videregående niveau.
- 6) At øge efterspørgslen gennem motivation og personlig udvikling, så den enkelte gennem Livslang Læring oplever det som meningsfuldt at være engageret i sin egen kompetenceudvikling i løbet af sit aktive arbejdsliv.
- 7) At skabe et velfungerende rådgivnings-/vejledningssystem som, tæt på den enkelte voksne, sikrer en gennemførlig plan for den enkeltes opkvalificering.
- 8) At styrke anvendelse og kvaliteten af individuel kompetencevurdering (IKV) og sikre en kobling af meritregler og regler for anerkendelse af realkompetencer, så praktisk erfaring belønnes bedre og derved bliver en reel genvej til opkvalificering for alle.
- 9) At skabe bedre betingelser for jobudvikling og kompetenceudvikling i tilknytning til arbejdspladserne, herunder kompetenceudviklingsplaner for den enkelte.
- 10) At sikre de arbejdsløse reelle muligheder for meningsfuld opkvalificering, bl.a. på baggrund af en individuel kompetencevurdering – herunder, at arbejdsløse får mulighed for et reelt uddannelsesløft.

PERSPEKTIVER OG FORMÅL MED LIVSLANG LÆRING

Betragtet i et arbejdsmarkeds- og erhvervs-mæssigt vækst- og velfærdsperspektiv står vi i Danmark med nogle kompetencemæssige udfordringer i forhold til det eksisterende efter- og

videreuddannelsessystems muligheder for at indfri disse udfordringer. Der er således grund til at udfolde nogle nye måder at samle og målrette de uddannelsespolitiske initiativer på.

En uddannelsespolitik med fokus på Livslang Læring indebærer en langt mere målrettet opkvalificering og kompetenceudvikling af arbejdsstyrken såvel vertikalt som horisontalt i forhold til nye jobområder og eksisterende jobområder. Hensigten er at skabe øget fleksibilitet, mobilitet, udvikling og innovation samt personlig udvikling, så den enkeltes tilknytning til arbejdsmarkedet styrkes og udvikles til gavn for såvel den enkelte som for arbejdspladsen og samfundet.

LO finder, at der er behov for at styrke mulighederne for et dobbelt uddannelsesløft.

Det dobbelte uddannelsesløft omfatter muligheden for at bevæge sig vertikalt i uddannelsesniveauerne, forstået på den måde, at der er behov for:

- et løft fra et grundlæggende kundskabsniveau og ufaglærte jobfunktioner til et faglært uddannelsesniveau og
- et løft fra et faglært niveau til et videregående uddannelsesniveau.

Derudover er der tillige behov for at styrke mulighederne for en horisontalt udvikling af kompetencerne. Det skal give alle mulighed for gennem efteruddannelsestilbud at ajourføre deres kompetencer, forfine dem, omkvalificere sig og i øvrigt dygtiggøre sig inden for nye områder af betydning for den enkeltes tilknytning til arbejdsmarkedet.

De ordinære uddannelser og voksenuddannelserne skal fungere i et samspil, der understøtter de fælles uddannelsespolitiske målsætninger (95 pct. og 50 pct.) samt arbejdsmarkeds-/erhvervspolitiske målsætninger.

I det følgende ridses fire overordnede målsætninger for fremtidige indsatser op i et samlet uddannelsespolitisk program for Livslang Læring:

- 1) Sikre at alle på arbejdsmarkedet har gode grundlæggende kundskaber. Der er således fortsat behov for en indsats på det almene område. Der er behov for indsats både overfor personer med læse-, stave- og regneproblemer (herunder ordblindeindsats) og en indsats, som bidrager til de almene kompetencer, der er nødvendige for at kunne deltage i efterfølgende opkvalificering, efter- og videreuddannelse.
- 2) Sikre et egentligt opkvalificeringsløft, som reelt løfter ufaglærte til faglært niveau.
- 3) Sikre, at faglærte får mulighed for at opkvalificere sig til et videregående niveau.
- 4) Sikre kontinuerlig kompetenceudvikling for alle LO's medlemmer, som vil stå overfor krav om ajourføring eller skift i kompetencer, – flere gange i livet.

Formålet er at udstyre den enkelte person med kompetencer, der reelt giver grundlag for en varig tilknytning til arbejdsmarkedet og sikring af en lønindkomst, som gør det muligt at leve et indholdsrigt liv i et demokratisk samfund. For samfundet er formålet tilsvarende at sikre landets konkurrenceevne og virksomhedernes indtjeningsmuligheder via en arbejdsstyrke, der til enhver tid har de nødvendige kompetencer.

Ud fra disse fire målsætninger vil LO derfor foreslå, at der udvikles et nyt samlet uddannelsespolitisk program for Livslang Læring, hvor målsætningerne omsættes i initiativer, der samles inden for tre strenge.

De to første strenge skal tilgodese behovet for det dobbelte uddannelsesløft og den tredje streng tilgodese behovet for en horisontal kompetenceudvikling. Hver streng skal indeholde specifikke målsætninger og måltal, som vil være styrende for indsatserne under den pågældende streng.

Tre strenge i et samlet uddannelsespolitisk program for Livslang Læring

I forhold til en sådan trestrengt model bør der opstilles måltal – i lighed med 95 pct. -måltallet for unge – for hver af de tre strenge, hvor nedbringelsen af antallet af ikke-faglærte i løbet af en 5 til 10-årig periode skal målsættes, ligesom et måltal for opkvalificering af faglærte til et videregående niveau skal målsættes.

Hensigten med at målrette aktiviteterne er at gøre det lettere og samtidig mindre bureaukratisk for alle involverede. Under hver streng bør der udvikles forskellige typer kompetenceudviklingspakker, som består af kombinationer i både bredden og dybden, afhængig af vurderingen af den enkeltes kompetencemæssige forudsætninger.

I forhold til en sådan trestrengt model vil LO derfor foreslå, at der igangsættes et partsfunderet arbejde, hvis formål er at udvikle og prioritere indholdet af disse strenge, således at et samlet program for Livslang Læring kan implementeres i løbet af 2012/2013.

1. OPKVALIFICERINGSSTRENGEN

Under opkvalificeringsstrengen skal der generelt medtænkes hele det almene område (FVU, AVU og HF), som kan medvirke til at sikre opkvalificeringsstrategien i praksis. Det gælder for både danskere og for etniske minoriteter.

En væsentlig målsætning vil stadig være at få opkvalificeret dem, der ikke har fået en erhvervsuddannelse i ungdomsårene. Derfor skal der sættes meget kraftigt på udvikling af tilbud til de ufaglærte om at blive opkvalificeret til faglært niveau.

Erhvervsuddannelserne spiller i dag en helt central rolle for både unge og voksne, som derved understøttes med arbejdsmarkedsrelevante kompetencer til det danske arbejdsmarked. Sådan skal det fortsat være – erhvervsuddannelsernes styrke skal komme både de unge og voksne til gode.

Den hidtidige indsats er dog langt fra tilstrækkelig. De voksnes muligheder for at kvalificere sig

til faglært niveau skal derfor styrkes. Ligesom en ordinær vej til erhvervsuddannelser fortsat skal være en mulighed for voksne.

Der bør udvikles nye indsatser som kombinerer og inddrager eksisterende muligheder af fx (GVU), voksenlærling, samt udvikles særligt tilrettelagte kompetenceudviklingspakker, der sikrer en opkvalificering. Det stiller således bl.a. krav til en forbedring/ændring af GVU, så denne vej til at blive faglært bliver en reel og gennemskuelig mulighed for alle. Det betyder bl.a., at der skal ske en forbedring af deltagerens retsstilling og mulighederne for at færdiggøre et GVU-forløb, så ingen, der påbegynder et GVU-forløb, ender i en blindgyde.

Et sådant udviklingsarbejde kan omfatte vurdering af aktiviteterne inden for og mellem de enkelte brancher, a la kontraktuddannelserne og eksamensuddannelser inden for transport og byggeri.

Som en vigtig del af opkvalificeringsstrengen skal individuel kompetencevurdering (IKV) indgå som et helt centralt og aktivt redskab.

Ikke mindst i arbejdsløsheds- og opsigelsesperioder skal der være et veludbygget og effektivt opkvalificeringsforløb til rådighed.

Det skal overvejes grundigt, hvordan voksnes veje til EUD kan profileres. Det vil kræve et udviklingsarbejde for at skabe de rette elementer og det rette mik, der kan tilgodese behovet for opkvalificering af de ufaglærte voksne til faglærte. Og ikke mindst sådan, at EUD-veje for voksne bliver gennemsigtige inden for og mellem brancherne, så den enkelte er sikret sin formelle faglærte status efter endt forløb.

2. VIDEREUDDANNELSESSTRENGEN

Voksnes (især faglærtes) videreuddannelsesmuligheder skal udvikles og udbygges, som en væsentlig del af målsætningen om opkvalificering generelt (se i øvrigt kapitel III, side 45, for en nærmere gennemgang).

Det skal således være lettere og mere overskueligt for den enkelte at videreudanne sig fra ufaglært med gymnasial baggrund til videregående niveau og tilsvarende fra faglært til videregående niveau.

Vi skal i et hurtigere omskifteligt samfund i fremtiden være endnu bedre til at give voksne muligheder for at videreudanne sig til et nyt uddannelsesniveau med henblik på nye job og nye jobområder. Der bør derfor igangsættes en vurdering af, om det eksisterende Videreuddannelsessystem for Voksne (VfV) i tilstrækkelig grad bidrager til dette samt, hvordan der kan udvikles mere praksisnære efter- og videreuddannelses-tilbud på videregående niveau.

Det skal være muligt at opkvalificere sig fra såvel gymnasialt ufaglært niveau som fra faglært niveau til et videregående uddannelsesniveau (særligt VU og Diplom) gennem et mere fleksibelt og sammenhængende system. Villkårene for deltagelse skal gøre det muligt at kombinere beskæftigelse med uddannelse. Afskaffelse af formelle adgangskrav og indførelse af vejledende adgangskrav, standardiserede testmetoder, standardmerit og kobling af meritregler og regler for realkompetencevurderinger vil bidrage til et mere sammenhængende uddannelsessystem og bidrage til at løfte arbejdsstyrkens uddannelsesniveau.

3. EFTERUDDANNELSESSTRENGEN

I den tredje streng af et samlet program for Livslang Læring vil fokus være på muligheden for rekvalificering, ajourføring og specialisering. Her er udgangspunktet det niveau den enkelte befinder sig på, dvs. de kompetencer den enkelte allerede har tilegnet sig inden for specifikke faglige felter.

Efteruddannelsesstrengen sikrer den horisontale kompetenceudvikling, som giver alle mulighed for gennem AMU at ajourføre deres kompetencer, forfine dem, omkvalificere sig og i øvrigt dygtiggøre sig inden for nye områder af betydning for den enkeltes tilknytning til arbejdsmarkedet. AMU understøtter på den måde vækst og om-

stilling. Både hvad angår brede kompetencer og spidskompetencer, hvor der er behov for det.

ARBEJDET SOM LÆRINGSMULIGHED – ARBEJDSPLADSERNE SOM LÆRINGSARENA

Livslang Læring skal for den enkelte voksne ses som et tæt samspil mellem læring på uddannelsesinstitutionerne, i fritidslivet og i arbejdslivet. Et sådant øget samspil vil bidrage til at øge efterspørgslen efter og deltagelse i forløb, der kan overskues, og hvor den enkelte umiddelbart kan se gevinsten ved at deltage i målrettede aktiviteter for opkvalificering og/eller videreudvikling af egne kompetencer.

Det er derfor helt centralt i forhold til opkvalificering og kompetenceudvikling at videreudvikle LO's krav om, at arbejdspladserne skal være lærende arenaer i langt højere grad, end der i dag stilles krav om. Det er gennem erfaringer på arbejdspladsniveau og gennem jobmobilitet, at mange udvikler deres kompetencer. Derfor bør arbejdspladser også sikre, at de udvikler deres medarbejdere og kan levere dem videre i samfundet til samme eller større værdi, end de modtog dem med.

Den enkelte lønmodtager bør have sin egen uddannelsesplan eller karriereplan, som grundlag for den løbende kompetenceudvikling, ajourføring og kompetenceskift, der bliver nødvendig for at fastholde tilknytningen til arbejdsmarkedet.

Der skal således fremover arbejdes meget mere bevidst med kompetenceudvikling på arbejdspladserne. For at sikre en effektiv privat og offentlig sektor kræver det kompetenceudvikling, og i den forbindelse er det også nødvendigt, at arbejdsgiverne påtager sig et ansvar. Arbejdspladserne skal således tilskyndes til og tage ansvar for at gennemføre systematisk kompetenceudvikling. Det kan fx være med udgangspunkt i systematiske kompetenceregnskaber a la APV.

Individuel kompetencevurdering er et helt centralt redskab, som netop gør det muligt for den

enkelte at få "omsat", og dokumenteret de kompetencer, som er erhvervet på en konkret arbejdsplads (eller udenfor) til brug for videre uddannelse og/eller jobskifte.

Det offentlige system bør bistå virksomhederne ved udarbejdelse af et kompetenceregnskab, ligesom individuel kompetencevurdering og efterfølgende uddannelsesplan for den enkelte skal kunne finde sted i offentligt regi fx i VEU-centrene. Sådanne initiativer vil kunne være en del af løsningen på de udfordringer, som den manglende efterspørgsel udgør.

Det skal også i denne sammenhæng pointeres, at bedre individuel kompetencevurdering og mere fleksible meritregler bør indgå som aktive redskaber i langt højere grad end i dag. Redskaber som voksne i beskæftigelse og arbejdsløse kan drage positiv nytte af i et planlagt opkvalificeringsforløb, der for den enkelte bliver til at overskue såvel fagligt, tidsmæssigt som økonomisk.

VEJLEDNING, RÅDGIVNING

Ved at markere og synliggøre initiativerne inden for de tre strenge, i et uddannelsesprogram for Livslang Læring, kan LO-fagbevægelsen gøre sin rolle over for det enkelte medlem tydeligere.

Der er imidlertid fortsat behov for at arbejde med det enkelte LO-medlems eget incitament til at udvikle sine kompetencer ud over den udvikling, som muligvis findes i forbindelse med jobudførelsen på arbejdspladsen.

Derfor er udfordringen, ud over at skabe og udvikle et mere uddannelsespolitisk prioriteret og målrettet trestrengt program for Livslang Læring, at skabe interesse og incitamenter for den enkelte til at deltage.

Vejledning og rådgivning af voksne skal ske i et tættere samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne og fagbevægelsen. Der skal arbejdes på en klarere opgave- og ansvarsfordeling, således at fagbevægelsen påtager sig opgaven med at sørge for, at den enkelte person bliver

opmærksom på og guides til en individuel kompetencevurdering hos fx VEU-centre, ligesom det er ganske naturligt, at fagbevægelsen sikrer, at medlemmerne har kendskab til de muligheder, der ligger i overenskomster og andre aftaler.

Det bør herefter være VEU-centrenes opgave sammen med den enkelte person, ud fra en IKV og vejledning, at planlægge et konkret forløb under én af de tre strenge i programmet for Livslang Læring.

VEU-centrene vil således i et samarbejde med fagbevægelsen/arbejdsmarkedets parter fremover kunne spille en central rolle som de voksnes mulighed for vejledning og rådgivning. Der er tale om opgaver, som også vil blive øget i forhold til VEU-centrenes fortsatte og styrkede indsats i forhold til opsøgende og vejledende indsats over for voksne.

Uddannelse og opkvalificering skal også være et omdrejningspunkt i indsatsen overfor arbejdsløse. Det handler blandt andet om rådgivning, om muligheder for jobrotation, sammenhængende uddannelsesforløb, opkvalificering og selvalgt uddannelse. Uddannelse og opkvalificering af arbejdsløse er i udgangspunktet et arbejdsmarkedspolitisk anliggende, og arbejdsløshed bør fremover ikke være en barriere for den enkeltes løbende opkvalificering. I oplægget "Fælles holdepunkter for LO, FTF og AC for en nødvendig reformering af beskæftigelsessystemerne og den arbejdsmarkedspolitiske indsats" fra den 28. marts 2011 er der ridset forslag op til hvilke forbedringer, der skal ske af eksisterende og udvikling af nye redskaber i indsatsen for de arbejdsløse. Centralt står, at brugen af opkvalificering i beskæftigelsesindsatsen skal øges gennem forbedringer af arbejdsløses adgang til uddannelse.

Styringsstruktur og rammer – herunder partsstyrets gennemslagskraft

Arbejdsmarkedets parter har gennem sit hidtidige arbejde vist, at det er muligt at opnå resultater gennem konsensusorienterede tilgange for at udvikle arbejdsstyrkens kompetencer og øge efterspørgslen efter voksen- og efteruddannelse blandt alle lønmodtagere og virksomheder.

Arbejdsmarkedets parter har gennem deres tætte kendskab til arbejdsmarkedets udvikling og behov, både helt lokalt og mere overordnet, en central opgave i at medvirke til at sikre, at det offentlige leverer de uddannelsesydelser/tilbud, der vil blive brug for nu og fremover. Arbejdsmarkedets parter spiller således en stor rolle i dag i hele VEU-systemet.

Den nuværende partsmæssige styrings- og indflydelsesstruktur på alle niveauer har vist sin bæredygtighed og givet positive resultater. Derfor skal den bevares og gerne styrkes fremover.

I det følgende angives kort, hvordan LO mener de partssammensatte fora på uddannelsesområdet kan styrkes og udvikles.

CENTRALT

VEU-rådet: Rådet er partssammensat og rådgivende overfor undervisningsministeren i forhold til de erhvervsrettede efteruddannelses tilbud. Rådets kompetence bør udvides til at omfatte rådgivning og vejledning af voksne beskæftigede og VEU-centre som udførende i forhold til de beskæftigede.

Centrale 11 partssammensatte efteruddannelsesudvalg: LO vil bevare de branchemæssige styringsmuligheder gennem efteruddannelsesudvalg og faglige udvalg. Her kan vi kombinere tæt tilknytning til de faglige områder, tilpasningsmuligheder til de givne rammebetingelser og udviklingen i brancherne og en faglig struktur, der matcher arbejdsmarkedets nuværende og kommende behov.

DECENTRALT / REGIONALT

VEU Centerråd – knyttet til hvert af de 13 VEU-centre: VEU-centerråd er en ny partskonstruktion, som blot har eksisteret siden januar 2010. Derfor bør der gives disse centerråd et rimelig tidsrum til at vise styrken ved disse VEU-centre og centerråd. Da der foretages en følgeevaluering af EVA, der slutter i foråret 2012 er det oplagt i tilknytning til denne evaluering at vurdere Centrene og Rådenes udviklingspotentialer.

For LO er der dog ikke tvivl om, at VEU-centrene er kommet for at blive, men at der på sigt (i en 2 til 3-årig horisont) kan blive tale om nogle justeringer af såvel antal, sammensætning, geografisk dækning og sammenhæng til udbudsstrukturen, således at det sikres, at disse centre kan varetage flere vigtige opgaver.

Samarbejde og opgavefordeling regionalt mellem VEU-centre, regionale beskæftigelsesråd og regionale erhvervspolitiske indsatser skal fremover koordineres og samordnes bedre. Det vil optimere de ressourcer, der anvendes på kompetenceudvikling og opkvalificering.

Herudover skal VEU-centrene have fokus på at kunne blive udviklingscentre for Livslang Læring, så fortsatte udviklingsaktiviteter forankres i VEU-centrene, som fx kompetencepakker på tværs af uddannelsesudbydere med fokus på prioriterede områder.

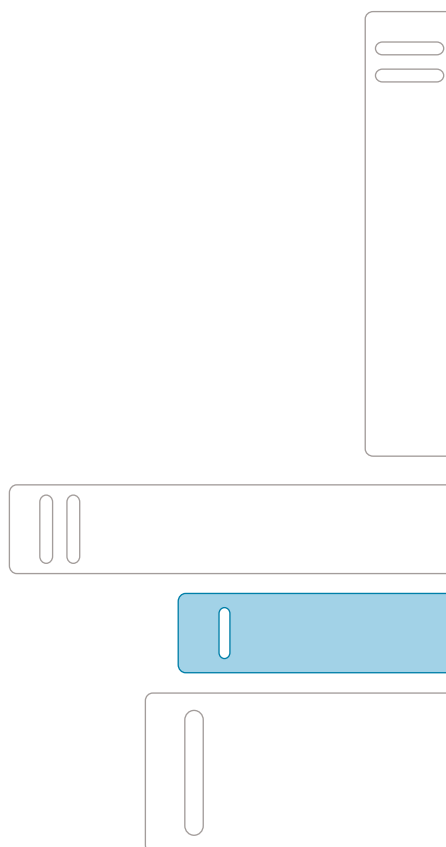
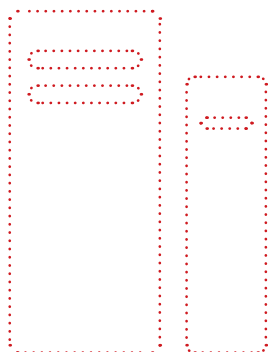
LOKALT

Skolebestyrelser og lokale uddannelsesudvalg: Arbejdsmarkedets parter har allerede i dag betydelig indflydelse lokalt på institutionsniveauet gennem bestyrelser og lokale uddannelsesudvalg.

Fremover stilles der nye og store krav til leverandørerne af Livslang Læring, når flere voksne skal motiveres til kompetenceløftet. Institutionerne skal på alle parametre, herunder pædagogisk og kvalitetsmæssigt, være parate til opgaven. Derfor skal parternes samlede indsats i bestyrelser og udvalg styrkes.

Ved næste valg af partsrepræsentanter i 2014 til de forskellige uddannelsesinstitutioners bestyrelser skal der arbejdes for, at LO-fagbevægelsen bliver væsentligt bedre repræsenteret på de uddannelsesinstitutioner, hvor der i dag ikke er krav om partsrepræsentation i bestyrelserne.

Desuden bør der arbejdes målrettet på at kvalificere både nuværende og kommende bestyrelsesmedlemmer til at kunne varetage rollen ud fra samlede uddannelses- og arbejdsmarkeds-politiske pejlemærker og strategiske valg, således at disse kan indgå i bestyrelsesmedlemmernes stillingtagen på den enkelte og lokale skole.



Rammer og vilkår under de tre strenge i programmet for Livslang Læring

Det offentliges investering i indsatser for voksnes opkvalificering og kompetenceudvikling inden for hver af de tre strenge skal tjene uddannelses- og arbejdsmarkedspolitiske formål. I forbindelse med prioritering af midler skal være fokus på jobperspektivet, således at samspillet mellem de uddannelses-, beskæftigelses-, erhvervs- og vækstpolitiske perspektiver bliver tydelige.

Den politiske hovedmålsætning i en langsigtet uddannelsespolitisk strategi er tillige at sikre favorable vilkår for den enkeltes deltagelse inden for hver af de tre strenge, således at de uddannelses- og arbejdsmarkedspolitiske målsætninger om et dobbelt uddannelsesløft og en horisontal kompetenceudvikling understøttes maksimalt.

Inden for hver af de tre strenge skal der opstilles måltal og succeskriterier, der specifikt relaterer sig til de målsætninger, der bliver sat for hver enkelte streng.

GODTGØRELSESORDNING FRA BRUGERENS VINKEL

LO foreslår, at brugerne fremover kun mødes af en godtgørelsesordning. Men vi ønsker samtidig at bevare principperne – både hvad angår rettigheder og finansiering – bag de nuværende ordninger for godtgørelse for tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med deltagelse i Livslang Læring.

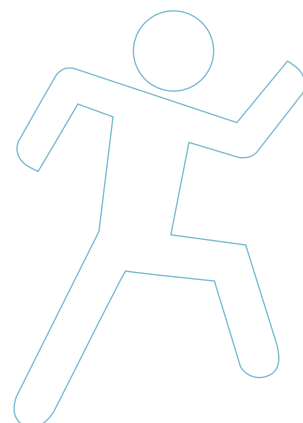
I dag eksisterer to godtgørelsesordninger til kompensation for tabt arbejdsfortjeneste hos deltagerne i VEU.

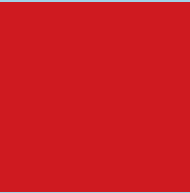
- 1) Den ene ordning er Statens Voksenuddannelsesstøtte (SVU), som staten finansierer og støtter med godtgørelse til det almene, grundlæggende niveau samt til det videregående niveau.
- 2) Den anden ordning er VEU-godtgørelse, som dækker tabt arbejdsfortjeneste ved deltagelse i erhvervsrettet Voksen og Efteruddannelse (AMU især). Ordningen finansieres gennem AER's lovpligtige VEU-bidrag.

Der er dog behov for at der sker en harmonisering af ansøgnings- og godkendelsesprocedurerne samt en standardisering af udbetalingsreglerne, så det bliver mere overskueligt for såvel arbejdspladser som den enkelte at søge om og få udbetalt godtgørelse. Ligesom det er vigtigt, at ansøgnings- og godkendelsesprocedurerne er ubureaukratiske.

Udgangspunktet er, at den enkelte bruger skal opleve et smidigt, lettilgængeligt og umiddelbart anvendeligt system, hvor man blot behøver at henvende sig gennem én indgang, så at sige, for at få udbetalt godtgørelse (såvel SVU som VEU-godtgørelse).

Der bør foretages en nøjere udredning af muligheder for at skabe ens regler m.v., så brugeren ikke mærker til, at der bag udbetalingen af godtgørelsen faktisk ligger to forskellige godtgørelsesordninger. Hvad der foregår i "maskinrummet" bør ikke involvere den enkelte bruger. Det skal være så let som muligt.





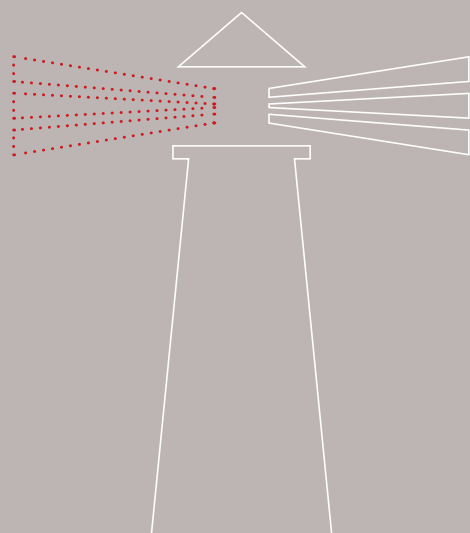
Landsorganisationen i Danmark

Islands Brygge 32D

2300 København S

tlf: 3524 6000

fax: 3534 6300



LO-varenr.: 4246

ISBN trykt: 978-87-773-5165-5

ISBN elektronisk: 978-87-773-5167-9